

„DEUTSCH IN MEINER WELT – NIEMIECKI W MOIM ŚWIECIE”.

AUTORSKI PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA MNIEJSZOŚCI NARODOWEJ NIEMIECKIEJ DLA KLAS IV–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

zgodny z podstawą programową kształcenia ogólnego
wprowadzoną Rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r.

(Dz.U. z 2026 r. poz. 378)

opracowany w oparciu o założenia Reformy 26 „Kompas Jutra”

Autorka

mgr Maria Gołąbek

Autorka

mgr Maria Gołąbek

nauczycielka konsultantka RODNiIP „WOM” w Rybniku

nauczycielka dyplomowana języka niemieckiego

egzaminatorka Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej

członkini zespołu ekspertów Instytutu Badań Edukacyjnych – Państwowego

Instytutu Badawczego opracowującego podstawę programową kształcenia

ogólnego dla języka mniejszości narodowej lub etnicznej w ramach Reformy 26
„Kompas Jutra”

Rybnik 2026

Spis treści

Wprowadzenie

1. Filozofia programu

2. Program w świetle podstawy programowej kształcenia ogólnego

3. Cele kształcenia

4. Kompetencje rozwijane w programie

- 4.1. Kompetencje fundamentalne
- 4.2. Kompetencje przekrojowe
- 4.3. Sprawczość ucznia
- 4.4. Kompetencje w praktyce – od założeń do codziennej pracy nauczyciela

5. Organizacja procesu uczenia się

- 5.1. Środowisko sprzyjające uczeniu się
- 5.2. Doświadczenia edukacyjne jako sposób organizowania procesu uczenia się
- 5.3. Rola nauczyciela
- 5.4. Rola ucznia

6. Doświadczenia edukacyjne

7. Ocenianie wspierające rozwój ucznia

- 7.1. Cele oceniania
- 7.2. Co podlega ocenianiu?
- 7.3. Informacja zwrotna
- 7.4. Samoocena i ocena koleżeńska
- 7.5. Dokumentowanie postępów ucznia
- 7.6. Wymagania na poszczególne oceny

8. Metody pracy

9. Treści nauczania

1. Ja i moja rodzina
2. W moim domu
3. Mój dzień
4. Czas wolny i hobby

5. [W szkole](#)
6. [Człowiek – istota biologiczna i społeczna](#)
7. [Moja miejscowość](#)
8. [Zwiedzam, więc jestem](#)
9. [Środowisko](#)
10. [Pory roku i pogoda](#)
11. [Święta i zwyczaje](#)
12. [W świecie bajek i opowieści](#)
13. [Z książką, pędzlem i mikrofonem](#)
14. [Różnorodność kulturowa i mniejszości narodowe](#)
15. [Zakupy i jedzenie](#)
16. [Zdrowie](#)
17. [Sport i aktywność fizyczna](#)
18. [Kim chcę być? Zawody i przyszłość](#)
19. [Klikam, piszę, rozmawiam](#)

10. Proponowane lektury, teksty kultury i materiały dydaktyczne

- [10.1. Literatura dziecięca i młodzieżowa](#)
- [10.2. Legendy i opowieści regionalne](#)
- [10.3. Poezja](#)
- [10.4. Piosenki](#)
- [10.5. Teksty kultury](#)
- [10.6. Materiały autentyczne](#)

11. Bibliografia

Wprowadzenie

„Język nie jest jedynie zbiorem słów i reguł gramatycznych. Jest pamięcią pokoleń, opowieścią o ludziach, sposobem postrzegania świata oraz przestrzenią budowania własnej tożsamości. To właśnie w języku zapisane są historie rodzin, lokalnych społeczności, tradycji i wartości przekazywanych z pokolenia na pokolenie. Nauczanie języka mniejszości narodowej niemieckiej jest zatem czymś znacznie więcej niż procesem dydaktycznym – staje się świadomym uczestnictwem w ochronie dziedzictwa kulturowego oraz odpowiedzialnością za jego dalsze trwanie.”

Współczesna szkoła znajduje się w momencie szczególnej zmiany. Dynamiczny rozwój technologii, łatwy dostęp do informacji oraz rosnąca różnorodność społeczna sprawiają, że zadaniem edukacji nie jest już jedynie przekazywanie wiedzy. Coraz większego znaczenia nabiera przygotowanie młodego człowieka do odpowiedzialnego życia, świadomego podejmowania decyzji, współpracy z innymi oraz budowania własnej tożsamości. Zmiana ta znajduje swoje odzwierciedlenie w podstawie programowej opracowanej w ramach Reformy 26 „Kompas Jutra”. W centrum procesu edukacyjnego znajduje się uczeń – aktywny uczestnik własnego rozwoju, który uczy się poprzez doświadczenie, działanie, refleksję oraz współpracę. Szkoła staje się miejscem rozwijania kompetencji potrzebnych nie tylko podczas egzaminów, lecz przede wszystkim w codziennym życiu.

Szczególne znaczenie zyskuje w tym kontekście edukacja w zakresie języka mniejszości narodowej niemieckiej. Jej celem nie jest wyłącznie rozwijanie kompetencji językowych. Jest nim również wzmacnianie więzi z kulturą, historią i dziedzictwem wspólnoty, budowanie poczucia przynależności oraz przygotowanie młodego człowieka do świadomego funkcjonowania w świecie, w którym różnorodność językowa i kulturowa staje się jedną z najważniejszych wartości. Język mniejszości narodowej niemieckiej jest językiem relacji. Łączy pokolenia, zachowuje pamięć o miejscach i ludziach, pozwala odczytywać historię regionu z wielu perspektyw i pomaga budować most pomiędzy przeszłością a przyszłością. Dlatego jego nauczanie nie może ograniczać się do poznawania słownictwa i struktur gramatycznych. Powinno prowadzić do odkrywania własnych korzeni, rozwijania ciekawości świata oraz budowania odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Program „Deutsch in meiner Welt” powstał właśnie z takiego przekonania. Nie jest jedynie propozycją realizacji podstawy programowej. Jest próbą pokazania, że język może stać się przestrzenią spotkania z drugim człowiekiem, poznawania

własnej historii oraz rozwijania kompetencji potrzebnych do życia w XXI wieku. Zakłada, że uczeń uczy się najskuteczniej wtedy, gdy doświadcza, eksperymentuje, współpracuje, zadaje pytania i samodzielnie poszukuje odpowiedzi. Program został przygotowany dla uczniów klas IV–VI szkoły podstawowej. Obejmuje pierwszy etap drugiego etapu edukacyjnego, tworząc spójną podstawę do dalszego rozwijania kompetencji językowych, kulturowych i społecznych uczniów w klasach VII–VIII. Poszczególne treści zostały zaprojektowane spiralnie, dzięki czemu mogą być rozwijane i pogłębiane na kolejnych etapach edukacji. Takie rozwiązanie pozwala zachować ciągłość procesu kształcenia oraz świadomie planować rozwój kompetencji językowych, społecznych, kulturowych i osobistych od pierwszych miesięcy nauki aż do ukończenia szkoły podstawowej. Poszczególne treści zostały zaprojektowane spiralnie – powracają na kolejnych etapach edukacji, są systematycznie pogłębiane i wykorzystywane w coraz bardziej złożonych sytuacjach komunikacyjnych.

Program opiera się na założeniu, że nauczanie języka mniejszości narodowej powinno wykraczać poza salę lekcyjną. Szkoła jest ważnym miejscem uczenia się, ale równie istotne są doświadczenia zdobywane w rodzinie, środowisku lokalnym, podczas wydarzeń kulturalnych, spotkań międzypokoleniowych czy współpracy z organizacjami społecznymi. Dlatego wiele proponowanych działań zakłada aktywne uczestnictwo uczniów w życiu lokalnej społeczności oraz odkrywanie języka w jego naturalnym kontekście. Jednocześnie program pozostawia nauczycielowi dużą autonomię. Nie proponuje gotowych scenariuszy ani zamkniętych rozwiązań metodycznych. Stanowi ramę, która umożliwia twórcze projektowanie procesu dydaktycznego zgodnie z potrzebami konkretnej grupy uczniów, specyfiką szkoły oraz środowiska lokalnego. Dzięki temu może być realizowany zarówno w szkołach o wieloletnich tradycjach nauczania języka mniejszości narodowej niemieckiej, jak i w placówkach rozpoczynających pracę w tym obszarze.

Tworząc program, przyjęto założenie, że skuteczna edukacja językowa rozwija nie tylko kompetencje komunikacyjne, lecz również poczucie odpowiedzialności, ciekawość poznawczą, kreatywność, sprawczość i gotowość do uczenia się przez całe życie. To właśnie te wartości stanowią wspólny mianownik wszystkich proponowanych działań dydaktycznych i wyznaczają kierunek pracy nauczyciela oraz rozwoju ucznia.

Niech ten program będzie zaproszeniem do odkrywania języka niemieckiego jako języka codziennych doświadczeń, rodzinnych historii, lokalnej kultury i wspólnej przyszłości. Bo język żyje wtedy, gdy jest używany, przeżywany i przekazywany dalej.

1. Filozofia programu

„Język nie rozwija się w izolacji od człowieka. Rozwija się w relacjach, doświadczeniach i działaniach. Dlatego nauczanie języka mniejszości narodowej nie polega wyłącznie na poznawaniu nowych słów i struktur gramatycznych. Jest procesem odkrywania siebie, swojej wspólnoty i miejsca we współczesnym świecie.”

Program „Deutsch in meiner Welt” powstał z przekonania, że edukacja językowa realizowana w ramach nauczania języka mniejszości narodowej niemieckiej posiada wyjątkowy charakter. Jej zadaniem jest nie tylko rozwijanie kompetencji komunikacyjnych uczniów, lecz również wspieranie ich rozwoju osobowego, budowanie poczucia przynależności, pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego oraz przygotowanie do świadomego uczestnictwa w życiu społecznym. We współczesnej szkole język nie może być postrzegany wyłącznie jako przedmiot nauczania. Powinien stać się przestrzenią budowania relacji, odkrywania własnych doświadczeń oraz aktywnego poznawania otaczającego świata. Właśnie dlatego program odchodzi od modelu edukacji opartego przede wszystkim na przekazywaniu wiedzy na rzecz tworzenia środowiska uczenia się, w którym uczeń doświadcza, eksperymentuje, współpracuje, zadaje pytania i samodzielnie poszukuje odpowiedzi.

Takie rozumienie edukacji jest zgodne z założeniami nowej podstawy programowej opracowanej w ramach Reformy 26 „Kompas Jutra”. W centrum procesu dydaktycznego znajduje się uczeń – aktywny uczestnik własnego rozwoju, który stopniowo buduje kompetencje niezbędne do odpowiedzialnego funkcjonowania w świecie. Zadaniem nauczyciela jest natomiast projektowanie sytuacji edukacyjnych umożliwiających uczniowi odkrywanie znaczeń, rozwijanie ciekawości poznawczej oraz świadome wykorzystywanie zdobywanej wiedzy.

W przypadku języka mniejszości narodowej niemieckiej założenia te nabierają szczególnego znaczenia. Nauczanie tego przedmiotu nie ogranicza się do rozwijania sprawności językowych. Język staje się równocześnie nośnikiem pamięci historycznej, wartości kulturowych, tradycji rodzinnych oraz lokalnego dziedzictwa. Pozwala uczniowi budować poczucie zakorzenienia, rozumieć historię

własnej społeczności i świadomie uczestniczyć w jej dalszym rozwoju. Program traktuje więc język jako element żywej kultury, obecnej zarówno podczas lekcji, jak i w codziennym życiu ucznia.

Istotnym założeniem programu jest odejście od postrzegania ucznia jako biernego odbiorcy treści. Każdy uczeń wnosi do szkoły własne doświadczenia, wiedzę, emocje oraz sposób postrzegania świata. Program zakłada, że proces uczenia się powinien wykorzystywać ten potencjał i stwarzać przestrzeń do samodzielnego odkrywania, zadawania pytań, wyrażania własnych opinii oraz współtworzenia procesu edukacyjnego. Dzięki temu uczeń nie tylko zdobywa nowe wiadomości, lecz przede wszystkim rozwija umiejętność samodzielnego uczenia się, podejmowania decyzji i odpowiedzialności za własny rozwój.

Jednocześnie program przyjmuje, że skuteczna edukacja językowa powinna być głęboko zakorzeniona w rzeczywistości ucznia. Dlatego proponowane działania odnoszą się do jego codziennych doświadczeń, środowiska rodzinnego, lokalnej społeczności oraz wydarzeń kulturowych. Nauka języka odbywa się poprzez poznawanie miejsc, ludzi, historii i tradycji regionu, udział w projektach edukacyjnych, współpracę z organizacjami społecznymi oraz kontakt z autentycznymi tekstami kultury. Tak rozumiana edukacja wzmacnia motywację uczniów i pokazuje praktyczny wymiar znajomości języka.

Filozofia programu opiera się na czterech wzajemnie uzupełniających się filarach.

Język

Język jest podstawowym narzędziem komunikacji, współpracy i poznawania świata. Program zakłada rozwijanie wszystkich sprawności językowych w sposób zintegrowany, z naciskiem na autentyczne sytuacje komunikacyjne. Uczeń uczy się wykorzystywać język do rozwiązywania problemów, wyrażania własnych myśli, prowadzenia dialogu i budowania relacji z innymi.

Tożsamość

Język mniejszości narodowej jest jednym z najważniejszych elementów budowania świadomości własnych korzeni. Program wspiera uczniów w odkrywaniu historii własnej rodziny, poznawaniu tradycji oraz rozwijaniu poczucia przynależności do wspólnoty lokalnej i narodowej. Tożsamość rozumiana jest jako proces świadomego poznawania siebie i własnego miejsca w świecie.

Kultura

Program traktuje kulturę jako przestrzeń codziennych doświadczeń ucznia. Literatura, muzyka, sztuka, zwyczaje, święta, gwara, architektura oraz historia regionu stają się naturalnym kontekstem nauki języka. Dzięki temu uczniowie dostrzegają, że język nie istnieje w oderwaniu od kultury, lecz stanowi jej integralną część.

Działanie

Najważniejszym sposobem uczenia się jest aktywność ucznia. Program zakłada organizowanie procesu dydaktycznego poprzez doświadczenia edukacyjne, projekty, działania badawcze, pracę zespołową, inicjatywy społeczne oraz współpracę ze środowiskiem lokalnym. Uczeń zdobywa wiedzę poprzez własne doświadczenia, refleksję oraz praktyczne wykorzystywanie języka w autentycznych sytuacjach.

Przyjęta filozofia programu sprawia, że język mniejszości narodowej niemieckiej staje się nie tylko przedmiotem szkolnym, lecz przede wszystkim przestrzenią rozwoju młodego człowieka. Rozwoju, który obejmuje kompetencje językowe, społeczne, kulturowe i obywatelskie, przygotowując ucznia do świadomego funkcjonowania we współczesnym świecie oraz aktywnego uczestnictwa w życiu swojej wspólnoty.

2. Program w świetle podstawy programowej „Kompas Jutra”

„Edukacja językowa nie kończy się na poznaniu słów i struktur. Jej prawdziwy sens zaczyna się wtedy, gdy język pomaga uczniowi rozumieć siebie, swoją wspólnotę i świat, w którym żyje.”

Podstawa programowa kształcenia ogólnego opracowana w ramach Reformy 26 „Kompas Jutra” wyznacza nowy kierunek myślenia o edukacji. Jej głównym celem jest odejście od modelu szkoły skoncentrowanej przede wszystkim na przekazywaniu wiedzy na rzecz edukacji wspierającej wszechstronny rozwój ucznia, budowanie jego sprawczości, odpowiedzialności oraz przygotowanie do funkcjonowania w świecie wymagającym współpracy, krytycznego myślenia, kreatywności i gotowości do uczenia się przez całe życie.

Program „Deutsch in meiner Welt” został opracowany jako praktyczna odpowiedź na tę zmianę. Nie stanowi jedynie narzędzia służącego realizacji treści nauczania określonych w podstawie programowej. Jest propozycją organizowania procesu

edukacyjnego zgodnie z wartościami i założeniami współczesnej szkoły, w której uczeń staje się aktywnym uczestnikiem własnego rozwoju. Tworząc program, przyjęto założenie, że nauczanie języka mniejszości narodowej niemieckiej posiada szczególnie potencjał edukacyjny. Łączy bowiem rozwój kompetencji językowych z budowaniem tożsamości kulturowej, wzmacnianiem więzi ze środowiskiem lokalnym oraz rozwijaniem odpowiedzialności za zachowanie dziedzictwa językowego i kulturowego. Dzięki temu język nie jest celem samym w sobie, lecz staje się narzędziem poznawania świata, budowania relacji oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności.

Od nauczania do uczenia się

Jedną z najważniejszych zmian proponowanych przez „Kompas Jutra” jest przesunięcie akcentu z działań nauczyciela na proces uczenia się ucznia. W centrum edukacji znajduje się nie przekazywanie informacji, ale tworzenie warunków sprzyjających samodzielnemu odkrywaniu, analizowaniu i wykorzystywaniu wiedzy. Program konsekwentnie realizuje tę ideę. Nauczyciel pełni rolę projektanta środowiska uczenia się – planuje doświadczenia edukacyjne, inspirowanie, stawianie pytań, organizuje sytuacje problemowe oraz wspiera uczniów w samodzielnym dochodzeniu do wiedzy. Uczeń natomiast staje się badaczem, twórcą i współautorem własnego procesu uczenia się. Takie podejście znajduje odzwierciedlenie zarówno w proponowanych metodach pracy, jak i w sposobie planowania aktywności uczniów. Dominują zadania wymagające działania, współpracy, podejmowania decyzji, argumentowania, refleksji oraz wykorzystywania języka w autentycznych sytuacjach komunikacyjnych.

Kompetencje jako fundament edukacji

Nowa podstawa programowa odchodzi od postrzegania edukacji jako procesu gromadzenia wiadomości. Jej celem jest rozwijanie kompetencji umożliwiających uczniowi świadome funkcjonowanie w życiu osobistym, społecznym i obywatelskim. Program uwzględnia ten kierunek, traktując rozwój kompetencji jako główny cel procesu dydaktycznego. Kompetencje językowe rozwijane są równolegle z kompetencjami społecznymi, osobistymi, obywatelskimi, cyfrowymi i kulturowymi. Każda aktywność proponowana uczniom została zaplanowana w taki sposób, aby jednocześnie rozwijać kilka obszarów funkcjonowania młodego człowieka.

Uczeń nie tylko uczy się mówić po niemiecku. Uczy się współpracować, planować działania, rozwiązywać problemy, korzystać z informacji, krytycznie oceniać źródła, prezentować własne pomysły, prowadzić dialog i świadomie uczestniczyć w życiu swojej społeczności.

Tak rozumiana edukacja odpowiada współczesnemu modelowi szkoły, która przygotowuje ucznia nie tylko do kolejnego etapu kształcenia, ale przede wszystkim do życia.

Język jako przestrzeń budowania tożsamości

Jednym z elementów odróżniających nauczanie języka mniejszości narodowej od nauczania języka obcego jest szczególna rola języka w budowaniu tożsamości ucznia. Program świadomie wykorzystuje ten potencjał. Nauka języka odbywa się równoległe z poznawaniem historii regionu, tradycji rodzinnych, kultury oraz współczesnego życia społeczności mniejszości narodowej niemieckiej. Dzięki temu uczeń odkrywa, że język nie funkcjonuje w oderwaniu od ludzi i miejsc, lecz stanowi element własnej historii i codzienności.

Takie podejście wzmacnia poczucie przynależności, buduje pozytywną tożsamość kulturową oraz rozwija postawę szacunku wobec własnego dziedzictwa i różnorodności kulturowej Europy.

Edukacja zakorzeniona w doświadczeniu

„Kompas Jutra” podkreśla znaczenie doświadczeń edukacyjnych jako podstawowego sposobu organizowania procesu uczenia się. Program konsekwentnie realizuje tę ideę.

Uczeń poznaje język poprzez działanie. Uczestniczy w projektach, prowadzi obserwacje, przygotowuje prezentacje, bierze udział w wydarzeniach lokalnych, przeprowadza wywiady z mieszkańcami, dokumentuje historię swojej miejscowości, tworzy materiały promujące kulturę regionu, przygotowuje wystawy, nagrania i publikacje. Takie działania sprawiają, że język przestaje być jedynie przedmiotem szkolnym. Staje się narzędziem poznawania świata oraz środkiem aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności.

Szkoła jako wspólnota ucząca się

Program zakłada, że proces uczenia się nie kończy się wraz z dzwonkiem oznaczającym koniec lekcji. Szkoła jest jedynie jednym z miejsc zdobywania doświadczeń. Istotnym elementem programu jest współpraca z rodzicami,

organizacjami mniejszości narodowej, instytucjami kultury, bibliotekami, muzeami, samorządem lokalnym oraz partnerami zagranicznymi. Dzięki temu uczniowie mają możliwość wykorzystywania języka niemieckiego poza klasą szkolną, obserwowania jego praktycznego znaczenia oraz uczestniczenia w autentycznych wydarzeniach społecznych i kulturalnych. Tak rozumiana edukacja odpowiada idei szkoły otwartej, współpracującej ze środowiskiem i przygotowującej uczniów do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Program jako narzędzie realizacji „Kompasu Jutra”

Program „Deutsch in meiner Welt” nie stanowi komentarza do nowej podstawy programowej ani zbioru gotowych rozwiązań metodycznych. Jest propozycją świadomego projektowania procesu edukacyjnego zgodnie z wartościami Reformy 26. Każdy rozdział programu, każda propozycja działania oraz każdy element organizacji procesu dydaktycznego zostały opracowane z myślą o wspieraniu ucznia w rozwijaniu kompetencji niezbędnych do życia w XXI wieku. Język mniejszości narodowej niemieckiej staje się w tym programie przestrzenią komunikacji, budowania tożsamości, współpracy, twórczego działania i odpowiedzialnego uczestnictwa w kulturze.

To właśnie ta idea stanowi fundament całego programu i wyznacza kierunek wszystkich proponowanych działań edukacyjnych. Dzięki temu „Deutsch in meiner Welt” jest nie tylko programem nauczania, ale również propozycją nowoczesnej edukacji językowej, odpowiadającej na wyzwania współczesnej szkoły oraz potrzeby uczniów dorastających w świecie wielojęzycznym, wielokulturowym i dynamicznie zmieniającym się.

3. Cele kształcenia

Program „Deutsch in meiner Welt” został opracowany zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. (Dz.U. z 2026 r. poz. 378) i realizuje cele kształcenia określone w podstawie programowej dla języka mniejszości narodowej niemieckiej.

Cele te stanowią punkt wyjścia do planowania procesu dydaktycznego oraz organizowania doświadczeń edukacyjnych wspierających rozwój uczniów na II etapie edukacyjnym. W programie zostały one uzupełnione o propozycje działań dydaktycznych, które pokazują praktyczne możliwości ich realizacji zgodnie z filozofią Reformy 26 „Kompasu Jutra”.

Cele kształcenia określone w podstawie programowej

1. Efektywne komunikowanie się w języku mniejszości.
2. Rozumienie historii i kultury danej mniejszości.
3. Wprowadzenie w świat wartości takich jak tolerancja, akceptacja, szacunek.
4. Rozwijanie krytycznego myślenia przez analizę i interpretację tekstów literackich oraz kulturowych danej mniejszości.
5. Wykorzystanie języka mniejszości w rozwijaniu kreatywności.
6. Aktywne uczestnictwo w życiu szkolnym i lokalnym z wykorzystaniem języka mniejszości.
7. Przygotowanie do funkcjonowania w środowisku zróżnicowanym kulturowo i językowo.

4. Kompetencje rozwijane w programie

„Kompetencje nie są zbiorem pojedynczych umiejętności. Są sposobem funkcjonowania człowieka, który potrafi wykorzystywać wiedzę, doświadczenie, wartości i własny potencjał do świadomego działania w zmieniającym się świecie.”

Jednym z najważniejszych założeń Reformy 26 „Kompas Jutra” jest odejście od edukacji skoncentrowanej na przekazywaniu treści nauczania na rzecz wspierania rozwoju kompetencji, które umożliwią uczniowi skuteczne funkcjonowanie zarówno w życiu osobistym, jak i społecznym. W tym ujęciu wiedza pozostaje niezwykle istotna, jednak stanowi przede wszystkim narzędzie rozumienia świata oraz podejmowania świadomych działań. Program „Deutsch in meiner Welt” został zaprojektowany zgodnie z tym podejściem. Wszystkie proponowane działania edukacyjne służą równoczesnemu rozwijaniu kompetencji językowych, społecznych, kulturowych i osobistych. Poszczególne kompetencje nie są rozwijane oddzielnie, lecz wzajemnie się przenikają i uzupełniają podczas codziennej pracy ucznia.

W centrum procesu dydaktycznego znajduje się uczeń aktywnie uczestniczący w planowaniu własnego uczenia się, współpracujący z innymi, wykorzystujący język jako narzędzie komunikacji oraz świadomie budujący swoją tożsamość językową i kulturową.

4.1. Kompetencje fundamentalne

Kompetencje fundamentalne stanowią podstawę rozwoju każdego ucznia i wyznaczają kierunek organizacji procesu edukacyjnego zgodnie z założeniami nowej podstawy programowej. Nie są one przypisane wyłącznie do jednego przedmiotu, lecz rozwijane systematycznie podczas wszystkich działań podejmowanych przez ucznia w szkole. W programie „Deutsch in meiner Welt” tworzą one fundament planowania procesu dydaktycznego oraz organizowania doświadczeń edukacyjnych. Nauczanie języka mniejszości narodowej niemieckiej posiada szczególny potencjał w rozwijaniu kompetencji fundamentalnych, ponieważ naturalnie łączy komunikację językową z budowaniem relacji, poznawaniem kultury, współpracą oraz aktywnym uczestnictwem w życiu społeczności lokalnej. Dzięki temu uczeń nie tylko rozwija umiejętność posługiwania się językiem, lecz również uczy się odpowiedzialności, refleksyjności, samodzielności i świadomego działania.

Realizacja kompetencji fundamentalnych w programie odbywa się poprzez organizowanie autentycznych sytuacji edukacyjnych, w których język staje się narzędziem rozwiązywania problemów, prowadzenia dialogu, zdobywania informacji, współtworzenia projektów oraz prezentowania własnych pomysłów. Uczeń ma możliwość wielokrotnego wykorzystywania języka w praktyce, dzięki czemu rozwija nie tylko sprawność komunikacyjną, ale również pewność siebie oraz motywację do dalszego uczenia się. Istotnym elementem programu jest rozwijanie umiejętności świadomego korzystania z wiedzy. Uczeń nie ogranicza się do odtwarzania poznanych informacji, lecz uczy się ich analizowania, porównywania, interpretowania oraz wykorzystywania w nowych sytuacjach. Podczas realizacji projektów edukacyjnych samodzielnie wyszukuje informacje, dokonuje ich selekcji, ocenia wiarygodność źródeł oraz wykorzystuje zdobyte wiadomości do realizacji określonych zadań.

Program wspiera również rozwój kompetencji związanych z komunikacją interpersonalną. Uczniowie prowadzą rozmowy, uczestniczą w dyskusjach, przygotowują wywiady, wspólnie rozwiązują problemy oraz uczą się argumentowania własnego stanowiska z poszanowaniem opinii innych osób. Dzięki temu język niemiecki staje się narzędziem budowania relacji, współpracy oraz aktywnego uczestnictwa w życiu grupy.

Kompetencje fundamentalne rozwijane są także poprzez kontakt z kulturą. Literatura, muzyka, sztuka, tradycje regionalne oraz historia mniejszości

narodowej stają się przestrzenią rozwijania refleksyjności, wrażliwości oraz świadomego uczestnictwa w kulturze. Uczeń uczy się odczytywać znaczenia tekstów kultury, dostrzegać ich związek z własnym doświadczeniem oraz rozumieć rolę języka w zachowaniu dziedzictwa kulturowego. Przyjęte rozwiązania dydaktyczne sprzyjają również rozwijaniu odpowiedzialności za własny proces uczenia się. Uczeń planuje działania, monitoruje postępy, korzysta z informacji zwrotnej oraz dokonuje samooceny. Dzięki temu stopniowo buduje przekonanie, że jego rozwój zależy od własnej aktywności, zaangażowania oraz gotowości do podejmowania nowych wyzwań.

W programie kompetencje fundamentalne nie są zatem traktowane jako odrębny element procesu kształcenia. Stanowią podstawę wszystkich działań edukacyjnych i są rozwijane podczas każdej aktywności językowej, projektu, doświadczenia edukacyjnego oraz współpracy ze środowiskiem lokalnym.

4.2. Kompetencje przekrojowe

Kompetencje przekrojowe zajmują szczególne miejsce w nowej podstawie programowej, ponieważ ich rozwijanie nie jest związane z realizacją pojedynczych treści nauczania ani przypisane wyłącznie do jednego przedmiotu. Stanowią one zbiór umiejętności, postaw i sposobów działania, które umożliwiają uczniowi skuteczne funkcjonowanie w różnorodnych sytuacjach edukacyjnych, społecznych i życiowych. Program „Deutsch in meiner Welt” przyjmuje założenie, że nauczanie języka mniejszości narodowej niemieckiej stwarza wyjątkowo korzystne warunki do rozwijania kompetencji przekrojowych. Nauka języka odbywa się bowiem poprzez komunikację, współpracę, kontakt z kulturą, rozwiązywanie problemów oraz podejmowanie działań wymagających samodzielności i odpowiedzialności. Każda lekcja staje się przestrzenią, w której uczniowie nie tylko uczą się języka, ale również rozwijają kompetencje potrzebne do świadomego uczestnictwa w życiu społecznym.

Rozwijanie kompetencji przekrojowych odbywa się przede wszystkim poprzez organizowanie aktywności wymagających współdziałania. Uczniowie wspólnie planują działania, dzielą się zadaniami, poszukują rozwiązań, przygotowują prezentacje, realizują projekty edukacyjne oraz dokonują wspólnej oceny osiągniętych rezultatów. W takich sytuacjach język niemiecki staje się naturalnym narzędziem komunikacji, a jednocześnie środkiem rozwijania odpowiedzialności, empatii i umiejętności współpracy.

Program wspiera również rozwijanie krytycznego i twórczego myślenia. Uczniowie analizują teksty, porównują różne źródła informacji, formułują własne opinie, argumentują swoje stanowisko oraz poszukują niestandardowych rozwiązań problemów. Szczególną rolę odgrywa praca z autentycznymi materiałami językowymi i kulturowymi, które zachęcają do interpretowania, zadawania pytań i dostrzegania różnych punktów widzenia. Równie istotnym elementem programu jest rozwijanie odpowiedzialności za własne uczenie się. Uczeń stopniowo uczy się planowania działań, wyznaczania celów, monitorowania postępów oraz dokonywania samooceny. Dzięki temu rozwija świadomość własnego procesu uczenia się i przygotowuje się do samodzielnego funkcjonowania na kolejnych etapach edukacji.

4.3. Sprawczość ucznia jako fundament procesu uczenia się

„Uczeń staje się sprawczy nie wtedy, gdy wykonuje wiele zadań, lecz wtedy, gdy rozumie sens własnych działań, ma wpływ na podejmowane decyzje i doświadcza, że jego zaangażowanie prowadzi do rzeczywistych zmian.”

Jednym z najważniejszych założeń Reformy 26 „Kompas Jutra” jest wzmacnianie sprawczości ucznia. W programie „Deutsch in meiner Welt” sprawczość nie jest traktowana jako dodatkowy element procesu dydaktycznego, lecz jako jego fundament. Oznacza to świadome organizowanie takich sytuacji edukacyjnych, w których uczeń staje się aktywnym uczestnikiem procesu uczenia się, współtwórcą działań podejmowanych podczas lekcji oraz osobą odpowiedzialną za własny rozwój. W tradycyjnym modelu edukacji uczeń najczęściej realizował zadania zaplanowane przez nauczyciela, odtwarzał poznane treści i odpowiadał na pytania, których rozwiązanie było z góry określone. Współczesna szkoła wymaga jednak innego podejścia. Zadaniem nauczyciela jest tworzenie takich warunków, w których uczeń może samodzielnie planować działania, podejmować decyzje, dokonywać wyborów, rozwiązywać problemy oraz oceniać efekty swojej pracy. Właśnie w takich sytuacjach rozwija się poczucie sprawstwa oraz odpowiedzialności za własne uczenie się.

W programie przyjęto założenie, że sprawczość rozwija się stopniowo i wymaga systematycznego wspierania. Uczeń nie rodzi się osobą sprawczą – uczy się nią być poprzez doświadczenia edukacyjne, które pozwalają mu odczuć, że jego pomysły, decyzje i działania mają znaczenie. Każda lekcja języka mniejszości narodowej może stać się przestrzenią budowania takiego doświadczenia. Dlatego podczas realizacji programu uczniowie nie są wyłącznie odbiorcami treści przygotowanych

przez nauczyciela. Współdecydują o sposobach realizacji projektów, proponują tematy działań, wybierają formy prezentacji efektów swojej pracy, planują kolejne etapy przedsięwzięć oraz wspólnie ustalają kryteria sukcesu. Dzięki temu rozwijają nie tylko odpowiedzialność za własne uczenie się, lecz również umiejętność współpracy i podejmowania decyzji.

Szczególnie istotnym elementem programu jest powierzanie uczniom rzeczywistych zadań mających znaczenie dla społeczności szkolnej lub lokalnej. Mogą oni przygotować przewodnik po swojej miejscowości w języku niemieckim, opracować wystawę dotyczącą historii regionu, przeprowadzić wywiady z przedstawicielami mniejszości narodowej, stworzyć podcast poświęcony lokalnym tradycjom, przygotować dwujęzyczne materiały promujące szkołę lub współorganizować wydarzenia związane z kulturą niemiecką. W takich działaniach język staje się narzędziem osiągnięcia realnych celów, a uczniowie dostrzegają sens podejmowanego wysiłku. Sprawczość oznacza również możliwość dokonywania wyborów. Program zakłada, że nauczyciel regularnie tworzy sytuacje, w których uczniowie mogą decydować o sposobie wykonania zadania, doborze materiałów, podziale ról w grupie czy formie prezentacji rezultatów swojej pracy. Takie rozwiązania zwiększają motywację wewnętrzną, rozwijają samodzielność i uczą odpowiedzialności za podejmowane decyzje.

Ważnym elementem budowania sprawczości jest także rozwijanie umiejętności refleksji nad własnym uczeniem się. Uczniowie zachęceni są do formułowania celów, monitorowania postępów, analizowania trudności oraz planowania dalszych działań. Informacja zwrotna, samoocena i ocena koleżeńska stają się narzędziami wspierającymi rozwój, a nie jedynie sposobami kontrolowania osiągnięć. Program zakłada również, że sprawczość rozwija się w atmosferze zaufania i bezpieczeństwa. Uczeń powinien mieć możliwość eksperymentowania, popełniania błędów i podejmowania kolejnych prób bez obawy przed niepowodzeniem. Błąd traktowany jest jako naturalny element procesu uczenia się, stanowiący źródło informacji o dalszych kierunkach rozwoju, a nie jako powód do rezygnacji z podejmowania aktywności.

Rozwijanie sprawczości jest szczególnie ważne w edukacji językowej. Posługiwanie się językiem wymaga odwagi, gotowości do podejmowania prób komunikacyjnych oraz akceptacji faktu, że proces uczenia się wiąże się z popełnianiem błędów. Program tworzy warunki sprzyjające budowaniu pewności siebie oraz przekonania, że każdy uczeń może skutecznie rozwijać swoje kompetencje

językowe, jeśli aktywnie uczestniczy w procesie uczenia się. Sprawczość w programie „Deutsch in meiner Welt” oznacza zatem znacznie więcej niż samodzielne wykonywanie zadań. Jest świadomym budowaniem postawy ucznia, który potrafi planować własny rozwój, współpracować z innymi, odpowiedzialnie podejmować decyzje, angażować się w działania na rzecz swojej społeczności oraz wykorzystywać język mniejszości narodowej niemieckiej jako narzędzie aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturowym.

4.4. Kompetencje w praktyce – od założeń do codziennej pracy nauczyciela

Przyjęte w programie założenia dotyczące rozwijania kompetencji fundamentalnych, kompetencji przekrojowych oraz sprawczości ucznia nie stanowią odrębnych elementów procesu dydaktycznego. W praktyce edukacyjnej wzajemnie się uzupełniają i przenikają, tworząc spójny model organizacji uczenia się zgodny z filozofią Reformy 26 „Kompas Jutra”. Oznacza to, że nauczyciel planując jednostkę dydaktyczną, projekt edukacyjny czy cykl zajęć, nie koncentruje się wyłącznie na realizacji określonych treści językowych. Równocześnie projektuje sytuacje edukacyjne sprzyjające rozwijaniu współpracy, odpowiedzialności, komunikacji, refleksyjności oraz samodzielności uczniów.

Przykładowo realizacja tematu dotyczącego tradycji regionalnych może obejmować nie tylko poznanie nowego słownictwa i struktur językowych, ale również zaplanowanie wywiadów z mieszkańcami, przygotowanie dokumentacji fotograficznej, analizę źródeł historycznych, stworzenie dwujęzycznej prezentacji oraz publiczne zaprezentowanie efektów pracy społeczności szkolnej. W jednej aktywności rozwijane są zatem kompetencje językowe, kulturowe, społeczne, cyfrowe oraz sprawczość ucznia. Tak rozumiane nauczanie języka mniejszości narodowej niemieckiej staje się procesem, w którym język jest jednocześnie celem i narzędziem działania, a rozwój ucznia przebiega w sposób zintegrowany i zgodny z założeniami nowej podstawy programowej.

5. Organizacja procesu uczenia się

„Uczenie się jest procesem aktywnego konstruowania wiedzy i rozumienia świata. Rolą szkoły jest tworzenie warunków, w których każdy uczeń może doświadczać, odkrywać, współpracować i rozwijać swój potencjał.”

Organizacja procesu uczenia się w programie „Deutsch in meiner Welt” opiera się na założeniu, że skuteczna edukacja językowa wymaga odejścia od modelu przekazywania gotowej wiedzy na rzecz tworzenia środowiska sprzyjającego

aktywnemu uczeniu się. Uczeń nie jest odbiorcą informacji, lecz uczestnikiem procesu edukacyjnego, który poprzez własną aktywność, doświadczenia i refleksję stopniowo buduje rozumienie języka, kultury oraz otaczającego świata. Przyjęta organizacja procesu dydaktycznego pozostaje w pełnej zgodności z założeniami Reformy 26 „Kompas Jutra”. Oznacza to projektowanie takich sytuacji edukacyjnych, które angażują ucznia poznawczo, emocjonalnie i społecznie oraz umożliwiają mu wykorzystywanie języka mniejszości narodowej niemieckiej jako narzędzia komunikacji, współpracy i działania.

Proces uczenia się nie jest postrzegany jako ciąg pojedynczych lekcji realizowanych według określonego schematu. Każda jednostka dydaktyczna stanowi element większego procesu rozwoju ucznia, prowadzącego do stopniowego osiągnięcia coraz większej samodzielności, odpowiedzialności oraz dojrzałości językowej.

5.1. Środowisko sprzyjające uczeniu się

Jednym z podstawowych warunków skutecznej edukacji jest stworzenie środowiska, w którym uczeń czuje się bezpieczny, akceptowany i zachęcany do podejmowania aktywności. Program zakłada budowanie atmosfery opartej na wzajemnym szacunku, zaufaniu oraz przekonaniu, że każdy uczeń ma prawo rozwijać się we własnym tempie i zgodnie ze swoimi możliwościami. Na lekcjach języka mniejszości narodowej niemieckiej szczególnego znaczenia nabiera poczucie bezpieczeństwa komunikacyjnego. Posługiwanie się językiem obcym lub drugim językiem często wiąże się z obawą przed popełnianiem błędów, oceną ze strony rówieśników czy brakiem pewności siebie. Zadaniem nauczyciela jest zatem tworzenie takich warunków, w których uczeń będzie miał odwagę podejmować próby komunikacyjne, eksperymentować z językiem oraz stopniowo rozwijać własną kompetencję komunikacyjną.

Program zakłada odejście od kultury błędu rozumianego jako niepowodzenie. Błąd staje się naturalnym elementem procesu uczenia się oraz źródłem informacji o dalszych kierunkach rozwoju. Dzięki temu uczniowie uczą się podejmowania wyzwań, wytrwałości oraz refleksyjnego analizowania własnych doświadczeń.

5.2. Doświadczenia edukacyjne jako sposób organizowania uczenia się

Jednym z najważniejszych elementów programu jest organizowanie procesu dydaktycznego poprzez doświadczenia edukacyjne. Oznacza to świadome projektowanie sytuacji, w których uczeń zdobywa wiedzę i rozwija kompetencje poprzez własną aktywność, współpracę oraz praktyczne działanie. Doświadczenia

edukacyjne proponowane w programie mają charakter autentyczny i odnoszą się do rzeczywistych sytuacji życia codziennego. Uczniowie przygotowują projekty społeczne, prowadzą rozmowy z mieszkańcami regionu, dokumentują lokalne tradycje, uczestniczą w wydarzeniach organizowanych przez środowisko mniejszości narodowej, opracowują materiały informacyjne, przygotowują wystawy, prezentacje oraz publikacje w języku niemieckim. Tak organizowane działania pozwalają uczniom dostrzec praktyczny sens nauki języka oraz rozwijają poczucie odpowiedzialności za efekty własnej pracy.

Ważnym elementem doświadczeń edukacyjnych jest ich wielowymiarowość. Każde działanie angażuje jednocześnie kompetencje językowe, społeczne, kulturowe oraz osobiste. Dzięki temu proces uczenia się staje się spójny, zintegrowany i odpowiada naturalnemu sposobowi poznawania świata przez dziecko.

5.3. Rola nauczyciela

Program zakłada zmianę tradycyjnego rozumienia roli nauczyciela. Nie jest on wyłącznie osobą przekazującą wiedzę i kontrolującą postępy uczniów. Staje się organizatorem procesu uczenia się, przewodnikiem oraz partnerem wspierającym rozwój ucznia. Do podstawowych zadań nauczyciela należy projektowanie wartościowych doświadczeń edukacyjnych, stwarzanie sytuacji sprzyjających komunikacji, inspirowanie uczniów do zadawania pytań, wspieranie samodzielnego poszukiwania rozwiązań oraz budowanie motywacji wewnętrznej.

Nauczyciel obserwuje proces uczenia się, udziela informacji zwrotnej, pomaga uczniom planować własny rozwój i zachęca do refleksji nad osiąganymi postępami. Tworzy warunki umożliwiające każdemu uczniowi aktywne uczestnictwo w zajęciach oraz rozwijanie kompetencji zgodnie z jego możliwościami. Szczególne znaczenie ma również współpraca nauczyciela ze środowiskiem lokalnym. Organizowanie spotkań z przedstawicielami mniejszości narodowej, udział w wydarzeniach kulturalnych, współpraca z instytucjami kultury oraz lokalnymi organizacjami pozwalają uczniom doświadczać języka w jego naturalnym kontekście społecznym.

5.4. Rola ucznia

Program opiera się na przekonaniu, że uczeń jest aktywnym uczestnikiem procesu uczenia się. Nie ogranicza się do wykonywania poleceń nauczyciela, lecz współtworzy przebieg zajęć, podejmuje decyzje, planuje działania i bierze odpowiedzialność za efekty własnej pracy. Uczeń uczestniczący w realizacji programu stopniowo rozwija umiejętność samodzielnego organizowania procesu uczenia się. Potrafi wyznaczać cele, monitorować własne postępy, korzystać z informacji zwrotnej oraz planować kolejne etapy własnego rozwoju. Jest również współodpowiedzialny za atmosferę panującą podczas zajęć. Uczy się współpracy, aktywnego słuchania, szacunku wobec innych osób oraz odpowiedzialnego komunikowania się w języku niemieckim. Dzięki temu lekcja staje się wspólną przestrzenią uczenia się, a nie wyłącznie miejscem realizacji treści.

6. Doświadczenia edukacyjne

Zgodnie z podstawą programową doświadczenia edukacyjne stanowią obowiązkowy element procesu kształcenia. Program proponuje różnorodne sposoby ich realizacji, pozostawiając nauczycielowi możliwość dostosowania działań do potrzeb uczniów, specyfiki szkoły oraz środowiska lokalnego.

Klasy IV–VI

1. Udział w wydarzeniu związanym z językiem lub dziedzictwem kulturowym

Przynajmniej raz w roku szkolnym uczeń uczestniczy w wydarzeniu związanym z językiem lub kulturą mniejszości narodowej niemieckiej.

Przykładowe działania:

- udział w Dniach Kultury Niemieckiej
- udział w Europejskim Dniu Języków
- wyjazd do Muzeum Śląskiego, muzeum regionalnego lub skansenu
- spotkanie z członkami mniejszości niemieckiej
- spotkanie z autorem książek dla dzieci lub tłumaczem
- udział w warsztatach organizowanych przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej
- udział w wydarzeniach organizowanych przez Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców
- spektakl teatralny w języku niemieckim
- koncert lub przegląd piosenki niemieckiej

- wystawa dotycząca historii regionu
- konkurs językowy
- wycieczka edukacyjna do miejsc związanych z historią mniejszości niemieckiej

Propozycje działań po wydarzeniu:

- przygotowanie fotorelacji;
- napisanie krótkiej relacji;
- nagranie podcastu;
- wykonanie plakatu;
- stworzenie wpisu na stronę szkoły;
- wykonanie mapy myśli;
- przygotowanie prezentacji;
- rozmowa podsumowująca.

2. Praca z lekturą

Uczniowie wspólnie wybierają lekturę i przygotowują twórczą interpretację.

Możliwe formy pracy:

- teatrzyk klasowy;
- teatr kamishibai;
- komiks;
- lapbook;
- książeczka obrazkowa;
- makieta miejsca akcji;
- pamiętnik bohatera;
- list do bohatera;
- alternatywne zakończenie;
- podcast;
- audiobook;

- film poklatkowy;
- animacja;
- escape room;
- gra planszowa;
- quiz Kahoot!;
- prezentacja Canva;
- cyfrowa książka Book Creator.

3. Projekt społeczny promujący język i kulturę

Projekt realizowany przynajmniej raz w klasach IV–VI.

Przykładowe projekty:

Moje miejsce na mapie

Uczniowie opracowują dwujęzyczny przewodnik po swojej miejscowości.

Efekt:

- mapa,
- folder,
- kod QR,
- strona internetowa.

Śladami naszych przodków

Wywiady z dziadkami i mieszkańcami.

Efekt:

- podcast,
- album,
- film,
- wystawa.

Niemiecki wokół nas

Uczniowie dokumentują napisy, nazwy miejscowości, zabytki i ślady języka niemieckiego.

Efekt:

- mapa cyfrowa,
- wystawa,
- galeria zdjęć.

Słownik rodzinny

Uczniowie zbierają słownictwo używane w rodzinach.

Efekt:

- klasowy słownik,
- ebook,
- gazetka.

Kalendarz tradycji

Opracowanie świąt i zwyczajów.

Efekt:

- kalendarz,
- film,
- podcast.

7. Ocenianie wspierające rozwój ucznia

Ocenianie w programie „Deutsch in meiner Welt” pełni przede wszystkim funkcję wspierającą proces uczenia się. Jego zadaniem jest dostarczanie uczniowi informacji o postępach, wskazywanie kierunków dalszego rozwoju oraz wzmacnianie motywacji do podejmowania kolejnych wyzwań. Ocenianie nie ogranicza się do podsumowania osiągnięć, lecz stanowi integralny element codziennej pracy dydaktycznej.

Proces oceniania powinien być przejrzysty, zrozumiały dla ucznia i oparty na wcześniej ustalonych kryteriach sukcesu. Uczeń powinien wiedzieć, czego

będzie się uczył, po czym pozna, że osiągnął cel oraz jakie działania pozwolą mu rozwijać własne kompetencje.

7.1. Cele oceniania

Ocenianie powinno służyć:

- monitorowaniu postępów ucznia;
- wspieraniu rozwoju kompetencji językowych;
- rozwijaniu samodzielności i odpowiedzialności za własne uczenie się;
- wzmacnianiu motywacji wewnętrznej;
- planowaniu dalszego procesu dydaktycznego;
- udzielaniu uczniowi informacji zwrotnej umożliwiającej dalszy rozwój.

7.2. Co podlega ocenianiu?

Podczas zajęć z języka mniejszości narodowej niemieckiej oceniane są nie tylko wiadomości i umiejętności językowe, ale również sposób pracy ucznia oraz jego zaangażowanie w proces uczenia się.

Ocena może dotyczyć między innymi:

- rozumienia wypowiedzi ustnych i pisemnych;
- tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych;
- poprawności językowej adekwatnej do etapu edukacyjnego;
- wykorzystywania języka w sytuacjach komunikacyjnych;
- współpracy podczas pracy w parach i grupach;
- aktywności podczas projektów edukacyjnych;
- udziału w doświadczeniach edukacyjnych;
- twórczego rozwiązywania problemów;
- umiejętności planowania własnej pracy;
- refleksji nad własnym uczeniem się.

7.3. Informacja zwrotna

Jednym z podstawowych narzędzi wspierających rozwój ucznia jest informacja zwrotna.

Powinna ona:

- odnosić się do wcześniej ustalonych kryteriów sukcesu;
- wskazywać mocne strony pracy ucznia;
- określać elementy wymagające dalszego doskonalenia;
- zawierać wskazówki dotyczące kolejnych działań.

Informacja zwrotna może być przekazywana ustnie, pisemnie lub za pomocą narzędzi cyfrowych i stanowi stały element procesu uczenia się.

7.4. Samoocena i ocena koleżeńska

Program zakłada systematyczne rozwijanie umiejętności dokonywania samooceny oraz udzielania konstruktywnej informacji zwrotnej kolegom i koleżankom.

Przykładowe narzędzia:

- karta refleksji po lekcji;
- dziennik uczenia się;
- karta samooceny projektu;
- „Dzisiaj udało mi się...”;
- „Następnym razem chcę...”;
- ocena koleżeńska według ustalonych kryteriów;
- portfolio językowe ucznia.

7.5. Dokumentowanie postępów ucznia

Program rekomenduje wykorzystywanie różnorodnych sposobów dokumentowania osiągnięć uczniów.

Przykładowe formy:

- portfolio językowe;
- teczka projektów;

- dziennik refleksji;
- prezentacje multimedialne;
- nagrania audio i wideo;
- podcasty;
- fotorelacje;
- prace pisemne;
- mapy myśli;
- produkty projektów edukacyjnych.

Dokumentowanie postępów umożliwia uczniowi obserwowanie własnego rozwoju oraz budowanie poczucia sprawczości.

7.6. Wymagania na poszczególne oceny

Ocenianie osiągnięć ucznia w programie **„Deutsch in meiner Welt – Niemiecki w moim świecie”** powinno uwzględniać nie tylko stopień opanowania słownictwa i struktur językowych, ale również umiejętność wykorzystywania języka mniejszości narodowej niemieckiej w sytuacjach komunikacyjnych, udział w doświadczeniach edukacyjnych, rozumienie tekstów kultury, aktywność projektową oraz rozwijanie postawy szacunku wobec dziedzictwa kulturowego.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

a) w zakresie słownictwa i struktur językowych:

- swobodnie i poprawnie stosuje poznane słownictwo oraz struktury językowe;
- wykorzystuje słownictwo wykraczające poza materiał realizowany na lekcji;
- samodzielnie dobiera środki językowe do sytuacji komunikacyjnej;
- bardzo rzadko popełnia błędy, które nie zakłócają komunikacji;
- wykazuje dużą samodzielność językową.

b) w zakresie rozumienia wypowiedzi ustnych i pisemnych:

- rozumie wypowiedzi nauczyciela, kolegów oraz proste materiały autentyczne;
- samodzielnie wyszukuje informacje w tekstach użytkowych, literackich i kulturowych;

- rozumie ogólny sens oraz szczegóły prostych tekstów związanych z rodziną, szkołą, regionem, kulturą i codziennością;
- potrafi korzystać z różnych źródeł informacji, także cyfrowych;
- rozumie teksty związane z kulturą mniejszości narodowej niemieckiej i potrafi je krótko skomentować.

c) w zakresie mówienia:

- tworzy spójne, komunikatywne i poprawne wypowiedzi;
- aktywnie uczestniczy w dialogach, rozmowach i scenkach;
- samodzielnie opowiada o sobie, rodzinie, miejscowości, tradycjach, świętach, zainteresowaniach i doświadczeniach;
- potrafi zaprezentować efekty pracy indywidualnej lub grupowej;
- poprawnie wymawia poznane słowa i zwroty;
- chętnie podejmuje próby wypowiedzi wykraczające poza minimum wymagane na lekcji.

d) w zakresie pisania:

- tworzy poprawne, spójne i rozwinięte krótkie wypowiedzi pisemne;
- stosuje poznane słownictwo i struktury w sposób świadomy;
- potrafi napisać opis, zaproszenie, kartkę, krótką relację, plan wydarzeń, notatkę lub tekst do projektu;
- dba o poprawność ortograficzną i interpunkcyjną;
- samodzielnie redaguje teksty związane z kulturą, rodziną, miejscowością lub doświadczeniami edukacyjnymi.

e) w zakresie kultury, tożsamości i doświadczeń edukacyjnych:

- aktywnie uczestniczy w projektach, wydarzeniach i działaniach promujących język oraz kulturę mniejszości niemieckiej;
- wykazuje szczególne zainteresowanie kulturą, tradycjami i dziedzictwem mniejszości;
- samodzielnie poszukuje informacji i dzieli się nimi z grupą;
- inicjuje działania, proponuje rozwiązania i wspiera innych uczniów;
- prezentuje postawę otwartości, szacunku i odpowiedzialności.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

a) w zakresie słownictwa i struktur językowych:

- poprawnie stosuje poznane słownictwo i struktury językowe;
- buduje poprawne zdania i krótkie wypowiedzi;
- używa dość bogatego zasobu słownictwa;

- sporadycznie popełnia błędy, które nie zakłócają komunikacji;
- potrafi dobrać poznane środki językowe do sytuacji.

b) w zakresie rozumienia wypowiedzi ustnych i pisemnych:

- rozumie polecenia nauczyciela;
- rozumie ogólny sens prostych wypowiedzi ustnych i pisemnych;
- wyszukuje potrzebne informacje w tekstach;
- rozumie proste teksty kulturowe, użytkowe i literackie;
- korzysta z materiałów pomocniczych, gdy jest to potrzebne.

c) w zakresie mówienia:

- formułuje spójne i logiczne krótkie wypowiedzi;
- uczestniczy w dialogach i rozmowach;
- opowiada o sobie, rodzinie, szkole, miejscowości, tradycjach i zainteresowaniach;
- popełnia nieliczne błędy, które nie utrudniają zrozumienia;
- mówi zrozumiale, z poprawną wymową większości poznanych wyrazów.

d) w zakresie pisania:

- tworzy krótkie, poprawne i zrozumiałe teksty;
- zawiera w pracy wszystkie najważniejsze informacje;
- stosuje poznane struktury i słownictwo;
- popełnia nieliczne błędy językowe lub ortograficzne;
- potrafi przygotować tekst do plakatu, prezentacji, lapbooka, albumu lub projektu.

e) w zakresie kultury, tożsamości i doświadczeń edukacyjnych:

- aktywnie uczestniczy w działaniach związanych z kulturą mniejszości;
- wykonuje powierzone zadania projektowe;
- potrafi wskazać wybrane elementy tradycji i dziedzictwa kulturowego;
- współpracuje z grupą;
- wykazuje szacunek wobec różnorodności językowej i kulturowej.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

a) w zakresie słownictwa i struktur językowych:

- poprawnie stosuje większość poznanego słownictwa;
- posługuje się prostymi strukturami językowymi;
- buduje na ogół poprawne zdania;

- popełnia błędy, które zwykle nie zakłócają komunikacji;
- czasem potrzebuje wsparcia nauczyciela.

b) w zakresie rozumienia wypowiedzi ustnych i pisemnych:

- zazwyczaj rozumie polecenia nauczyciela;
- rozumie ogólny sens prostych tekstów i wypowiedzi;
- wyszukuje większość potrzebnych informacji;
- rozumie proste teksty związane z tematyką lekcji;
- czasami korzysta z pomocy nauczyciela, słownika lub kolegów.

c) w zakresie mówienia:

- przekazuje podstawowe informacje;
- tworzy krótkie wypowiedzi na znane tematy;
- bierze udział w prostych dialogach;
- mówi z pewnym wahaniem;
- popełnia błędy językowe, które nieznacznie utrudniają komunikację;
- potrafi wypowiedzieć się o rodzinie, szkole, miejscowości, zainteresowaniach i wybranych tradycjach.

d) w zakresie pisania:

- tworzy krótkie teksty z wykorzystaniem prostych struktur;
- zawiera większość wymaganych informacji;
- popełnia błędy językowe, ortograficzne lub interpunkcyjne, które nie uniemożliwiają zrozumienia;
- potrafi przygotować prosty opis, notatkę, kartkę, zaproszenie lub krótką relację.

e) w zakresie kultury, tożsamości i doświadczeń edukacyjnych:

- uczestniczy w projektach i działaniach klasowych;
- wykonuje zadania zgodnie z instrukcją;
- rozpoznaje podstawowe elementy kultury i tradycji mniejszości niemieckiej;
- współpracuje z innymi;
- potrafi zaprezentować prosty efekt swojej pracy.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

a) w zakresie słownictwa i struktur językowych:

- zna część podstawowego słownictwa;
- stosuje najprostsze struktury językowe;
- buduje proste zdania, często według wzoru;
- popełnia liczne błędy językowe;
- wymaga wsparcia nauczyciela przy tworzeniu wypowiedzi.

b) w zakresie rozumienia wypowiedzi ustnych i pisemnych:

- rozumie najprostsze polecenia nauczyciela;
- rozumie ogólny sens bardzo prostych wypowiedzi;
- wyszukuje podstawowe informacje w krótkich tekstach;
- potrzebuje pomocy nauczyciela, słownika, ilustracji lub podpowiedzi;
- rozumie tylko część informacji zawartych w tekstach kulturowych.

c) w zakresie mówienia:

- tworzy bardzo proste wypowiedzi;
- odpowiada pojedynczymi zdaniami lub krótkimi frazami;
- korzysta z gotowych wzorów językowych;
- popełnia liczne błędy, które częściowo utrudniają komunikację;
- potrzebuje zachęty i wsparcia podczas wypowiedzi ustnych.

d) w zakresie pisania:

- tworzy bardzo krótkie teksty według wzoru;
- zawiera część wymaganych informacji;
- stosuje ograniczony zasób słownictwa;
- popełnia liczne błędy językowe i ortograficzne;
- wymaga pomocy przy redagowaniu wypowiedzi.

e) w zakresie kultury, tożsamości i doświadczeń edukacyjnych:

- uczestniczy w wybranych działaniach klasowych;
- wykonuje proste zadania projektowe z pomocą nauczyciela lub grupy;
- rozpoznaje niektóre elementy kultury i tradycji;
- potrafi wskazać podstawowe informacje o rodzinie, miejscowości lub świętach;
- wymaga wsparcia w prezentowaniu efektów pracy.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

a) w zakresie słownictwa i struktur językowych:

- zna niewielki zakres podstawowego słownictwa;
- rozpoznaje najprostsze zwroty i wyrażenia;
- buduje wypowiedzi fragmentaryczne, często z pomocą nauczyciela;
- często popełnia błędy językowe;
- ma trudności z samodzielnym stosowaniem poznanych struktur.

b) w zakresie rozumienia wypowiedzi ustnych i pisemnych:

- rozumie pojedyncze słowa, zwroty i bardzo proste polecenia;
- rozumie proste teksty tylko przy znacznym wsparciu nauczyciela;
- wyszukuje pojedyncze informacje z pomocą;
- potrzebuje powtórzeń, ilustracji, gestów lub dodatkowych wyjaśnień;
- ma trudności z rozumieniem prostych tekstów kulturowych.

c) w zakresie mówienia:

- podejmuje próby wypowiedzi;
- odpowiada pojedynczymi słowami lub bardzo prostymi zdaniami;
- mówi z dużym wahaniem;
- korzysta z pomocy nauczyciela, kolegów lub materiałów pomocniczych;
- popełnia bardzo liczne błędy, które często utrudniają komunikację;
- mimo trudności podejmuje próby komunikowania się.

d) w zakresie pisania:

- zapisuje pojedyncze wyrazy i bardzo proste zdania;
- tworzy krótkie wypowiedzi wyłącznie według wzoru;
- zawiera tylko niektóre wymagane informacje;
- popełnia liczne błędy w pisowni;
- wymaga stałej pomocy nauczyciela.

e) w zakresie kultury, tożsamości i doświadczeń edukacyjnych:

- uczestniczy w działaniach edukacyjnych w ograniczonym zakresie;
- wykonuje proste zadania przy wsparciu nauczyciela lub grupy;
- rozpoznaje pojedyncze elementy kultury mniejszości niemieckiej;
- podejmuje próby udziału w pracy grupowej;
- wymaga stałego ukierunkowania i zachęty.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował podstawowych wiadomości i umiejętności określonych w wymaganiach na ocenę dopuszczającą;
- nie rozumie podstawowych poleceń, nawet przy wsparciu nauczyciela;
- nie podejmuje prób komunikacji w języku niemieckim;
- nie wykonuje zadań ustnych, pisemnych ani projektowych;
- nie uczestniczy w działaniach edukacyjnych;
- nie wykazuje postępów mimo udzielanej pomocy;
- nie korzysta z proponowanych form wsparcia;
- nie potrafi wykonać najprostszych zadań nawet według wzoru.

Ważna uwaga do programu

Wymagania na poszczególne oceny należy traktować jako **ramowe kryteria oceniania**. Nauczyciel dostosowuje je do wieku uczniów, liczby godzin, poziomu grupy, indywidualnych potrzeb edukacyjnych oraz zapisów statutu szkoły i przedmiotowych zasad oceniania.

W przypadku języka mniejszości narodowej niemieckiej szczególne znaczenie ma ocenianie wspierające rozwój ucznia, dlatego ocena powinna uwzględniać nie tylko poprawność językową, lecz również:

- gotowość do komunikacji,
- aktywność,
- współpracę,
- udział w projektach,
- rozwój kompetencji kulturowych,
- postęp ucznia,
- zaangażowanie w doświadczenia edukacyjne.

8. Metody pracy

Realizacja programu wymaga stosowania metod aktywizujących, które angażują ucznia w samodzielne odkrywanie wiedzy, współpracę oraz praktyczne wykorzystywanie języka.

W programie rekomenduje się w szczególności:

Metody rozwijające komunikację

- drama;
- odgrywanie ról;
- dialogi sytuacyjne;
- wywiady;
- dyskusje;
- storytelling;
- metoda stacji zadaniowych.

Metody rozwijające sprawczość

- metoda projektu;
- design thinking;
- problem-based learning (PBL);
- service learning;
- webquest.

Metody rozwijające kreatywność

- burza mózgów;
- mapa myśli;
- lapbook;
- komiks;
- tworzenie podcastów;
- digital storytelling;
- teatr kamishibai.

Metody rozwijające współpracę

- praca w parach;
- praca zespołowa;

- tutoring rówieśniczy;
- jigsaw;
- world café;
- metoda sześciu kapeluszy myślowych.

Metody wykorzystujące technologie cyfrowe

- Canva;
- Genially;
- Book Creator;
- Padlet;
- Wakelet;
- Wayground;
- Kahoot;
- LearningApps;
- Google Earth;
- Adobe Express;
- CapCut;
- sztuczna inteligencja wspierająca proces uczenia się zgodnie z obowiązującymi zasadami etycznymi i bezpieczeństwa.

9.Treści nauczania

1. Ja i moja rodzina

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. przedstawia siebie i członków swojej rodziny;
2. tworzy proste wypowiedzi o swojej rodzinie, opisując relacje między jej członkami;
3. konstruuje proste dialogi dotyczące rodziny;

4. opowiada z pomocą nauczyciela o tradycjach rodzinnych w kontekście kultury mniejszości.

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- członkami rodziny i stopniami pokrewieństwa,
- danymi osobowymi,
- wyglądem zewnętrznym,
- cechami charakteru,
- emocjami i uczuciami,
- zainteresowaniami członków rodziny,
- obowiązkami domowymi,
- relacjami rodzinnymi,
- uroczystościami rodzinnymi,
- tradycjami pielęgnowanymi w rodzinach mniejszości niemieckiej,
- wartościami rodzinnymi,
- zwrotami grzecznościowymi stosowanymi w rodzinie.

Przykładowe aktywności

- wykonanie drzewa genealogicznego swojej rodziny;
- przygotowanie albumu „Meine Familie”;
- przedstawienie swojej rodziny na podstawie zdjęć;
- przeprowadzenie wywiadu z babcią lub dziadkiem;
- przygotowanie prezentacji „Moja rodzina dawniej i dziś”;
- stworzenie cyfrowej wizytówki rodziny w aplikacji Canva;
- gra komunikacyjna „Kto to jest?”;
- opis zdjęcia rodzinnego;
- przygotowanie lapbooka;
- stworzenie klasowej galerii rodzin;
- nagranie podcastu przedstawiającego rodzinę;
- odegranie scenek „Poznaj moją rodzinę”.

Doświadczenia edukacyjne

- stworzenie klasowej kroniki rodzinnych tradycji;
- wystawa fotografii rodzinnych;
- spotkanie z seniorem rodziny;
- przygotowanie mapy pochodzenia rodzin uczniów;
- udział w projekcie „Historia mojej rodziny”.

Przykładowe słownictwo

- die Mutter
- der Vater
- die Schwester
- der Bruder
- die Großeltern
- die Tante
- der Onkel
- der Cousin
- die Cousine
- die Familie
- die Eltern
- wohnen
- lieben
- helfen
- feiern

Przykładowe struktury językowe

- Das ist meine...
- Ich habe...
- Meine Mutter heißt...
- Wir feiern...
- Ich wohne mit...

2. W moim domu

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. rozpoznaje elementarne słownictwo i proste wypowiedzi dotyczące domu, pomieszczeń i codziennych zwyczajów;
2. opisuje w kilku zdaniach wygląd i funkcje pomieszczeń oraz codzienne czynności domowe;
3. tworzy proste wypowiedzi na temat wyposażenia domu, wykorzystując podstawowe struktury językowe.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- rodzajami budynków mieszkalnych;

- pomieszczeniami w domu i mieszkaniu;
- wyposażeniem poszczególnych pomieszczeń;
- meblami i sprzętem domowym;
- czynnościami wykonywanymi w domu;
- obowiązkami domowymi;
- porządkiem i organizacją przestrzeni;
- opisem położenia przedmiotów;
- domem dawniej i dziś;
- tradycyjnym śląskim domem i jego wyposażeniem;
- bezpieczeństwem w domu.

Przykładowe aktywności

- wykonanie planu swojego domu lub mieszkania;
- opis własnego pokoju;
- przygotowanie makiety domu;
- projekt „Mój wymarzony pokój”;
- gra „Co znajduje się w pokoju?”;
- odgrywanie dialogów „Zapraszam do mojego domu”;
- tworzenie ogłoszenia sprzedaży domu;
- opis ilustracji przedstawiającej pomieszczenie;
- gra memory dotycząca wyposażenia domu;
- wykonanie lapbooka „Mein Haus”;
- stworzenie cyfrowego projektu domu w aplikacji Canva;
- klasowy konkurs na najciekawsze wnętrze.

Doświadczenia edukacyjne

- przygotowanie albumu „Domy naszych dziadków”;

- wywiad z członkami rodziny na temat zmian w wyposażeniu domu;
- wykonanie wystawy „Dom dawniej i dziś”;
- dokumentowanie charakterystycznych elementów architektury lokalnej;
- stworzenie klasowej galerii zdjęć przedstawiających różne typy domów.

Przykładowe słownictwo

- das Haus
- die Wohnung
- das Zimmer
- das Wohnzimmer
- das Schlafzimmer
- das Kinderzimmer
- die Küche
- das Badezimmer
- der Flur
- der Garten
- die Garage
- das Fenster
- die Tür
- der Tisch
- der Stuhl
- das Bett
- der Schrank
- das Sofa
- wohnen
- aufräumen
- kochen
- schlafen

Przykładowe struktury językowe

- Ich wohne in...
- Mein Haus hat...
- In meinem Zimmer gibt es...
- Das ist mein Lieblingszimmer.
- Ich helfe zu Hause.
- Jeden Tag räume ich mein Zimmer auf.
- Das Fenster ist neben...
- Der Tisch steht vor...

3. Mój dzień

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. rozpoznaje proste wypowiedzi dotyczące codziennych aktywności, porządku dnia i organizacji czasu;
2. opisuje w kilku zdaniach swój plan dnia i obowiązki, stosując podstawowe słownictwo oraz konstrukcje językowe;
3. wyszukuje informacje o czasie i czynnościach w tekstach takich jak plan zajęć czy opis dnia;
4. konstruuje proste wypowiedzi o codziennych wydarzeniach, zachowując ogólną kolejność zdarzeń.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- porami dnia;
- godzinami;
- planem dnia;
- planem lekcji;
- codziennymi czynnościami;
- obowiązkami szkolnymi i domowymi;
- organizacją czasu;
- dniami tygodnia;
- tygodniowym planem zajęć;
- odpoczynkiem;
- zachowaniem równowagi między nauką a czasem wolnym.

Przykładowe aktywności

- ułożenie własnego planu dnia;
- opis typowego dnia;
- przygotowanie osi czasu;
- gra „Która godzina?”;
- układanie historyjek obrazkowych;
- odgrywanie scenek „Mój dzień”;
- wywiad z kolegą dotyczący planu dnia;
- przygotowanie plakatu „Zdrowy dzień ucznia”;
- tworzenie klasowego harmonogramu;
- uzupełnianie kalendarza aktywności;
- nagranie filmu „Ein Tag mit mir”;
- wykonanie lapbooka „Mein Tagesablauf”.

Doświadczenia edukacyjne

- prowadzenie tygodniowego dziennika aktywności;
- porównanie planów dnia uczniów z różnych krajów;
- przygotowanie klasowej infografiki „Jak efektywnie planować czas?”;
- projekt „Mój tydzień bez telefonu”;
- wspólne opracowanie zasad dobrej organizacji czasu.

Przykładowe słownictwo

- der Morgen
- der Vormittag
- der Mittag
- der Nachmittag
- der Abend
- die Nacht
- die Uhr
- aufstehen
- frühstücken
- zur Schule gehen
- lernen

- Hausaufgaben machen
- spielen
- lesen
- fernsehen
- schlafen
- heute
- morgen
- gestern
- Montag
- Dienstag
- Mittwoch
- Donnerstag
- Freitag
- Samstag
- Sonntag

Przykładowe struktury językowe

- Ich stehe um ... Uhr auf.
- Danach...
- Zuerst...
- Dann...
- Am Nachmittag...
- Abends...
- Mein Stundenplan beginnt...
- Ich gehe um ... Uhr schlafen.
- Das mache ich jeden Tag.
- Am liebsten...

4. Czas wolny i hobby

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. rozpoznaje proste wypowiedzi o sposobach spędzania czasu wolnego i zainteresowaniach;
2. opisuje w kilku zdaniach swoje hobby i popularne formy spędzania wolnego czasu w grupie rówieśniczej;
3. tworzy proste wypowiedzi pisemne, uwzględniając kontekst kulturowy i językowy;
4. wyszukuje ogólne informacje o sposobach spędzania wolnego czasu w prostych tekstach kulturowych.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- zainteresowaniami;
- hobby;
- sportem i rekreacją;
- muzyką;
- książkami;
- filmami;
- grami planszowymi i komputerowymi;
- zajęciami pozalekcyjnymi;
- spotkaniami z przyjaciółmi;
- aktywnym wypoczynkiem;
- kulturą spędzania czasu wolnego w krajach niemieckojęzycznych;
- zainteresowaniami charakterystycznymi dla regionu i mniejszości niemieckiej.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie plakatu „Meine Hobbys”;
- stworzenie klasowej ankiety dotyczącej zainteresowań;
- wywiad z kolegą lub koleżanką o hobby;
- prezentacja ulubionego sposobu spędzania wolnego czasu;
- stworzenie kalendarza aktywności;
- przygotowanie rankingu klasowych zainteresowań;
- gra „Znajdź osobę, która...”;
- przygotowanie folderu „Weekend bez nudy”;

- opis ulubionej książki lub filmu;
- polecenie ulubionej gry planszowej;
- stworzenie lapbooka „Freizeit”;
- nagranie krótkiego vloga o swoim hobby;
- przygotowanie plakatu promującego aktywny wypoczynek;
- klasowa debata „Komputer czy sport?”;
- przygotowanie fotoreportażu „Mój wolny czas”.

Doświadczenia edukacyjne

- organizacja klasowego dnia hobby;
- spotkanie z lokalnym sportowcem lub artystą;
- udział w wydarzeniu sportowym lub kulturalnym;
- przygotowanie wystawy prezentującej zainteresowania uczniów;
- organizacja klasowego kiermaszu pasji i talentów.

Przykładowe słownictwo

- das Hobby
- die Freizeit
- spielen
- lesen
- schwimmen
- tanzen
- singen
- malen
- fotografieren
- reisen
- Musik hören
- Rad fahren
- Fußball spielen
- Volleyball spielen
- basteln
- sammeln
- zeichnen
- Freunde treffen
- das Kino

- das Theater
- das Museum
- das Konzert

Przykładowe struktury językowe

- Mein Hobby ist...
- Ich interessiere mich für...
- In meiner Freizeit...
- Ich spiele gern...
- Am liebsten...
- Ich mag...
- Ich verbringe meine Freizeit...
- Zweimal pro Woche...
- Ich gehe oft...
- Mein Lieblingshobby ist...

5. W szkole

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. opowiada o planie zajęć i zajęciach pozalekcyjnych w szkole;
2. opisuje w kilku zdaniach pomieszczenia szkolne i ich funkcje;
3. przedstawia szkołę jako zintegrowane środowisko uczniów, nauczycieli i rodziców;
4. formułuje krótkie wypowiedzi o szkole i relacjach z rówieśnikami.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- przedmiotami szkolnymi;
- planem lekcji;
- przyborami szkolnymi;
- salami lekcyjnymi;
- wyposażeniem szkoły;
- pracownikami szkoły;
- zasadami obowiązującymi w szkole;

- zajęciami dodatkowymi;
- wydarzeniami szkolnymi;
- współpracą w klasie;
- relacjami rówieśniczymi;
- prawami i obowiązkami ucznia.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie planu lekcji w języku niemieckim;
- opis swojej klasy;
- oprowadzenie po szkole w języku niemieckim;
- wykonanie mapy szkoły;
- stworzenie klasowego regulaminu;
- przygotowanie plakatu „Nasza szkoła”;
- wywiad z nauczycielem;
- opis ulubionego przedmiotu;
- odgrywanie scenek z życia szkoły;
- przygotowanie prezentacji „Moja szkoła”;
- stworzenie gazetki szkolnej;
- wykonanie fotoreportażu ze szkoły;
- quiz o szkole;
- przygotowanie folderu promującego szkołę;
- stworzenie filmu „Ein Tag in unserer Schule”.

Doświadczenia edukacyjne

- udział w organizacji Dnia Otwartego Szkoły;
- przygotowanie przewodnika po szkole dla nowych uczniów;
- organizacja klasowego projektu integracyjnego;
- współpraca z Samorządem Uczniowskim;

- przygotowanie dwujęzycznych oznaczeń pomieszczeń szkolnych.

Przykładowe słownictwo

- die Schule
- die Klasse
- das Klassenzimmer
- die Turnhalle
- die Bibliothek
- die Aula
- das Sekretariat
- der Lehrer
- die Lehrerin
- der Schüler
- die Schülerin
- der Stundenplan
- das Heft
- das Buch
- der Bleistift
- der Rucksack
- lernen
- schreiben
- lesen
- rechnen
- fragen
- antworten

Przykładowe struktury językowe

- Ich gehe in die Schule...
- Mein Lieblingsfach ist...
- Wir haben heute...
- Das Klassenzimmer ist...
- In der Schule gibt es...
- Ich lerne gern...
- Unsere Schule hat...
- Ich arbeite mit...
- Wir lernen zusammen.
- Ich mag meine Schule, weil...

6. Człowiek – istota biologiczna i społeczna

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. wskazuje elementy różnorodności społecznej i kulturowej;
2. rozróżnia potrzeby człowieka niezbędne do życia i zdrowia oraz potrzeby wynikające z relacji i funkcjonowania społecznego;
3. konstruuje krótkie wypowiedzi na temat relacji międzyludzkich;
4. identyfikuje podstawowe emocje i odpowiednio nimi zarządza.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- człowiekiem i jego podstawowymi potrzebami;
- potrzebami biologicznymi i społecznymi;
- rodziną, grupą rówieśniczą i społecznością lokalną;
- relacjami międzyludzkimi;
- współpracą i wzajemną pomocą;
- emocjami i uczuciami;
- sposobami wyrażania emocji;
- zasadami kulturalnej komunikacji;
- rozwiązywaniem konfliktów;
- szacunkiem dla innych osób;
- różnorodnością społeczną i kulturową;
- akceptacją, tolerancją i odpowiedzialnością za własne zachowanie.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie mapy potrzeb człowieka;
- wykonanie plakatu „Każdy z nas jest inny – wszyscy jesteśmy ważni”;
- odgrywanie scenek przedstawiających różne sytuacje społeczne;
- rozpoznawanie emocji na podstawie ilustracji i zdjęć;
- tworzenie słownika emocji;

- przygotowanie klasowego kodeksu dobrych relacji;
- praca w grupach nad sposobami rozwiązywania konfliktów;
- wykonanie lapbooka „Gefühle und Beziehungen”;
- tworzenie komiksów przedstawiających sytuacje z życia codziennego;
- burza mózgów „Co sprawia, że dobrze czujemy się w klasie?”;
- przygotowanie plakatu promującego empatię i wzajemny szacunek;
- gra dydaktyczna „Jak byś się zachował?”;
- opis sytuacji wymagających współpracy;
- przygotowanie prezentacji „Moje mocne strony”;
- opracowanie klasowej książki życzliwości.

Doświadczenia edukacyjne

- udział w klasowym projekcie integracyjnym wzmacniającym współpracę i wzajemne relacje;
- przygotowanie kampanii promującej życzliwość, szacunek i akceptację w społeczności szkolnej;
- realizacja projektu „Tydzień dobrych relacji”;
- udział w warsztatach dotyczących komunikacji, współpracy lub radzenia sobie z emocjami;
- wspólne opracowanie zasad dobrej współpracy obowiązujących w klasie.

Przykładowe słownictwo

- der Mensch
- die Person
- die Gemeinschaft
- die Familie
- die Freunde
- die Klasse
- das Kind
- der Erwachsene
- das Bedürfnis
- die Gesundheit
- die Beziehung

- die Zusammenarbeit
- helfen
- teilen
- respektieren
- akzeptieren
- freundlich
- höflich
- glücklich
- traurig
- wütend
- überrascht
- Angst haben
- lachen
- weinen
- sprechen
- zuhören
- verstehen
- die Freude
- der Respekt

Przykładowe struktury językowe

- Ich fühle mich...
- Heute bin ich...
- Ich freue mich.
- Ich bin traurig.
- Ich habe Angst.
- Wir helfen einander.
- Wir arbeiten zusammen.
- Jeder Mensch ist anders.
- Ich respektiere andere.
- Das ist wichtig für mich.
- Kann ich dir helfen?
- Danke für deine Hilfe.
- Wir lösen das Problem gemeinsam.
- Ich höre dir zu.
- Zusammen geht es besser.

7. Moja miejscowość

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. opisuje w kilku zdaniach swoją miejscowość;
2. rozpoznaje i nazywa podstawowe symbole lokalne związane z zamieszkiwanym regionem;
3. konstruuje z pomocą nauczyciela wypowiedzi na temat swojej miejscowości lub okolicy;
4. pozyskuje podstawowe informacje na temat swojej miejscowości.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- nazwą swojej miejscowości;
- położeniem miejscowości;
- najważniejszymi miejscami w okolicy;
- budynkami użyteczności publicznej;
- ulicami, placami i parkami;
- szkołą, domem, kościołem, urzędem, biblioteką, sklepem;
- podstawowymi symbolami lokalnymi;
- herbem, flagą, nazwą regionu;
- ważnymi miejscami związanymi z historią lokalną;
- prostym opisem krajobrazu miejscowości;
- ulubionymi miejscami ucznia;
- podstawowymi informacjami pozyskiwanymi z mapy, strony internetowej, folderu lub rozmowy z mieszkańcem.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie krótkiego opisu swojej miejscowości;

- wykonanie plakatu „Meine Stadt / Mein Dorf”;
- stworzenie mapy najważniejszych miejsc w okolicy;
- opis ulubionego miejsca w miejscowości;
- przygotowanie pocztówki z miejscowości;
- rozpoznawanie symboli lokalnych;
- opis herbu miejscowości lub regionu;
- wyszukiwanie informacji o miejscowości na stronie internetowej gminy;
- praca z mapą miejscowości;
- przygotowanie prostego przewodnika dla gościa;
- wykonanie fotorelacji „Moja miejscowość w obiektywie”;
- odgrywanie scenek „Oprawdam kolegę po miejscowości”;
- przygotowanie krótkiej prezentacji „Tu mieszkam”;
- stworzenie klasowej galerii miejscowości uczniów;
- rozmowa z mieszkańcem o najważniejszych miejscach w okolicy.

Doświadczenia edukacyjne

- spacer edukacyjny po miejscowości;
- odwiedzenie urzędu, biblioteki, izby regionalnej lub ważnego miejsca lokalnego;
- przygotowanie klasowej mapy miejsc ważnych dla uczniów;
- wykonanie wystawy „Moja miejscowość dawniej i dziś”;
- opracowanie prostego folderu promującego miejscowość.

Przykładowe słownictwo

- die Stadt
- das Dorf
- die Gemeinde
- die Straße
- der Platz
- der Park
- die Schule

- die Kirche
- das Rathaus
- die Bibliothek
- das Geschäft
- der Spielplatz
- der Bahnhof
- die Bushaltestelle
- das Haus
- die Umgebung
- die Karte
- das Wappen
- die Fahne
- das Symbol
- wohnen
- liegen
- besuchen
- zeigen
- finden

Przykładowe struktury językowe

- Ich wohne in...
- Meine Stadt heißt...
- Mein Dorf heißt...
- In meiner Stadt gibt es...
- In meinem Dorf gibt es...
- Das ist mein Lieblingsort.
- Hier ist...
- Dort befindet sich...
- Das Wappen zeigt...
- Meine Stadt liegt in...
- Ich zeige dir...
- Ich mag meine Stadt, weil...

8. Zwiedzam, więc jestem

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. nazywa z pomocą nauczyciela środki transportu;
2. opisuje w kilku prostych zdaniach miejsca i zabytki związane z kulturą mniejszości;

3. pozyskuje podstawowe informacje na temat zabytków z różnych tekstów kultury;
4. tworzy krótkie wypowiedzi na temat wycieczek szkolnych i wyjść grupowych.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- środkami transportu;
- podróżowaniem i wycieczkami szkolnymi;
- miejscami związanymi z kulturą mniejszości narodowej niemieckiej;
- zabytkami i obiektami dziedzictwa kulturowego;
- muzeami, skansenami i izbami regionalnymi;
- miejscami pamięci;
- podstawowymi informacjami o zabytkach;
- planowaniem wycieczki;
- zasadami bezpiecznego zachowania podczas wyjazdów;
- korzystaniem z map, folderów turystycznych, przewodników i stron internetowych jako źródeł informacji;
- poznawaniem najbliższego dziedzictwa kulturowego.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie plakatu przedstawiającego środki transportu;
- wykonanie mapy wycieczki szkolnej;
- opis wybranego zabytku związanego z kulturą mniejszości niemieckiej;
- przygotowanie pocztówki z odwiedzonego miejsca;
- wyszukiwanie informacji o zabytku w przewodniku lub Internecie;
- praca z mapą i planowanie trasy wycieczki;
- przygotowanie krótkiej prezentacji „Moje ulubione miejsce”;

- odgrywanie scenek związanych z organizacją wycieczki;
- tworzenie albumu „Miejsca warte odwiedzenia”;
- wykonanie lapbooka „Wir gehen auf Klassenfahrt”;
- przygotowanie klasowego przewodnika po najbliższej okolicy;
- quiz dotyczący środków transportu i zabytków.

Doświadczenia edukacyjne

- udział w wycieczce szkolnej do miejsca związanego z kulturą mniejszości niemieckiej;
- zwiedzanie muzeum, izby regionalnej lub zabytku znajdującego się w najbliższej okolicy;
- przygotowanie dokumentacji fotograficznej z wycieczki;
- opracowanie klasowego przewodnika po odwiedzionym miejscu;
- prezentacja najciekawszych miejsc poznanych podczas wycieczek szkolnych.

Przykładowe słownictwo

- der Bus
- der Zug
- das Auto
- das Fahrrad
- zu Fuß
- die Straßenbahn
- die Klassenfahrt
- der Ausflug
- das Museum
- das Denkmal
- die Kirche
- das Schloss
- die Burg
- der Marktplatz
- die Sehenswürdigkeit
- der Stadtplan
- die Landkarte
- besuchen
- fahren

- besichtigen
- entdecken
- fotografieren
- zeigen
- lernen

Przykładowe struktury językowe

- Wir fahren mit dem Bus.
- Ich fahre mit dem Zug.
- Wir besuchen...
- Das ist ein Denkmal.
- Das Museum befindet sich...
- Hier gibt es...
- Das ist interessant.
- Unsere Klassenfahrt war...
- Ich habe gesehen...
- Das hat mir gefallen.
- Wir haben viel gelernt.
- Ich möchte dieses Museum besuchen.

9. Środowisko

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. opisuje w kilku zdaniach świat zwierząt i roślin;
2. tworzy krótkie wypowiedzi na temat krajobrazu swojego regionu;
3. wskazuje zagrożenia związane z niszczeniem środowiska;
4. przedstawia szkodliwe dla przyrody skutki działalności człowieka.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- zwierzętami żyjącymi w lesie, na łące, w wodzie oraz w najbliższym otoczeniu;
- roślinami charakterystycznymi dla regionu zamieszkania;
- elementami krajobrazu naturalnego i kulturowego;
- lasami, łąkami, polami, rzekami, jeziorami i górami;

- parkami narodowymi, krajobrazowymi i rezerwatami przyrody;
- porządkowaniem i ochroną środowiska;
- segregacją odpadów i recyklingiem;
- zanieczyszczeniem powietrza, wody i gleby;
- zagrożeniami dla świata roślin i zwierząt;
- wpływem działalności człowieka na środowisko naturalne;
- działaniami służącymi ochronie przyrody;
- odpowiedzialnością za najbliższe środowisko.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie albumu przedstawiającego zwierzęta i rośliny występujące w okolicy;
- wykonanie plakatu „Chrońmy przyrodę”;
- opis wybranego krajobrazu na podstawie fotografii;
- rozpoznawanie gatunków roślin i zwierząt podczas spaceru terenowego;
- przygotowanie mapy przyrodniczej swojej miejscowości;
- wykonanie lapbooka „Natur und Umwelt”;
- stworzenie klasowego kodeksu przyjaciela przyrody;
- segregowanie odpadów podczas zajęć praktycznych;
- przygotowanie prezentacji o parku narodowym lub krajobrazowym;
- opracowanie plakatu przedstawiającego skutki zanieczyszczania środowiska;
- wykonanie fotoreportażu „Przyroda wokół nas”;
- udział w klasowym quizie ekologicznym.

Doświadczenia edukacyjne

- udział w spacerze przyrodniczym po najbliższej okolicy;
- obserwacja roślin i zwierząt w ich naturalnym środowisku;

- udział w akcji sprzątania terenu wokół szkoły lub miejscowości;
- przygotowanie klasowej wystawy fotografii przedstawiających przyrodę regionu;
- realizacja projektu promującego ochronę środowiska i odpowiedzialne zachowania ekologiczne.

Przykładowe słownictwo

- die Natur
- die Umwelt
- der Wald
- die Wiese
- der Fluss
- der See
- der Berg
- das Tal
- die Pflanze
- der Baum
- die Blume
- das Tier
- der Vogel
- der Fisch
- das Reh
- der Fuchs
- sauber
- schmutzig
- schützen
- sammeln
- trennen
- recyceln
- verschmutzen
- die Landschaft
- die Luft
- das Wasser

Przykładowe struktury językowe

- In unserer Region gibt es...
- Hier wachsen...
- Hier leben...
- Ich sehe...
- Das ist ein schöner Wald.
- Wir müssen die Natur schützen.

- Man soll keinen Müll wegwerfen.
- Müll soll getrennt werden.
- Die Luft ist sauber.
- Das Wasser ist wichtig.
- Menschen verschmutzen die Umwelt.
- Ich helfe, die Natur zu schützen.

10. Pory roku i pogoda

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. nazywa z pomocą nauczyciela zjawiska pogodowe i atmosferyczne;
2. wymienia charakterystyczne cechy pór roku;
3. opisuje w kilku zdaniach klimat swojego regionu;
4. tworzy krótkie wypowiedzi na temat ulubionej pory roku.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- porami roku;
- miesiącami;
- dniami tygodnia;
- zjawiskami atmosferycznymi;
- temperaturą powietrza;
- pogodą;
- prognozą pogody;
- zmianami zachodzącymi w przyrodzie;
- odpowiednim ubiorem do pogody;
- aktywnościami charakterystycznymi dla poszczególnych pór roku;
- klimatem regionu;
- wpływem pogody na codzienne życie.

Przykładowe aktywności

- prowadzenie kalendarza pogody;
- przygotowanie klasowej prognozy pogody;
- codzienna obserwacja pogody;
- wykonanie plakatu „Vier Jahreszeiten”;
- opis ulubionej pory roku;
- przygotowanie prezentacji o klimacie regionu;
- wykonanie mapy pogodowej Polski;
- tworzenie rebusów pogodowych;
- gra memory „Pogoda”;
- odgrywanie roli prezentera pogody;
- przygotowanie lapbooka „Das Wetter”;
- wykonanie koła pór roku;
- tworzenie kalendarza przyrodniczego;
- przygotowanie klasowego quizu;
- nagranie prognozy pogody.

Doświadczenia edukacyjne

- prowadzenie całorocznych obserwacji pogody;
- spacer przyrodniczy podczas każdej pory roku;
- wykonanie albumu „Cztery pory roku w mojej miejscowości”;
- udział w szkolnym projekcie ekologicznym;
- przygotowanie wystawy fotografii przedstawiających zmieniającą się przyrodę.

Przykładowe słownictwo

- der Frühling
- der Sommer
- der Herbst

- der Winter
- das Wetter
- die Sonne
- der Regen
- der Schnee
- der Wind
- die Wolke
- warm
- kalt
- heiß
- kühl
- sonnig
- regnerisch
- bewölkt
- schneien
- regnen
- scheinen
- die Temperatur
- der Himmel

Przykładowe struktury językowe

- Heute ist...
- Es ist warm.
- Es regnet.
- Die Sonne scheint.
- Im Sommer...
- Im Winter...
- Meine Lieblingsjahreszeit ist...
- Das Wetter gefällt mir.
- Heute haben wir...
- Morgen wird...

11. Święta i zwyczaje

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. wymienia z pomocą nauczyciela najważniejsze święta celebrowane przez mniejszość, do której należy;
2. opisuje w kilku zdaniach tradycyjne potrawy, dekoracje i obrzędy;
3. tworzy proste wypowiedzi na temat wybranych świąt i przygotowań do nich;
4. wskazuje w tekstach elementy tradycji i symboliki świątecznej.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- świętami obchodzonymi w Polsce i krajach niemieckojęzycznych;
- tradycjami mniejszości niemieckiej;
- zwyczajami rodzinnymi;
- symbolami świątecznymi;
- dekoracjami;
- potrawami świątecznymi;
- kolędami i pieśniami;
- życzeniami okolicznościowymi;
- kalendarzem świąt;
- obrzędami regionalnymi;
- wspólnym świętowaniem;
- wartościami przekazywanymi podczas świąt.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie kalendarza świąt;
- wykonanie kartek okolicznościowych;
- pisanie życzeń w języku niemieckim;
- przygotowanie ozdób świątecznych;
- wykonanie lapbooka „Feste und Bräuche”;
- organizacja klasowej wigilii;
- przygotowanie wielkanocnych tradycji;
- wykonanie albumu świątecznego;

- nauka kolęd i piosenek;
- przygotowanie przedstawienia;
- tworzenie książki kucharskiej z tradycyjnymi potrawami;
- opis ulubionych świąt;
- konkurs wiedzy o tradycjach;
- przygotowanie wystawy świątecznej;
- prezentacja zwyczajów rodzinnych.

Doświadczenia edukacyjne

- udział w szkolnym kiermaszu świątecznym;
- przygotowanie klasowej wystawy bożonarodzeniowej lub wielkanocnej;
- spotkanie z twórcą ludowym;
- udział w warsztatach wykonywania ozdób;
- dokumentowanie lokalnych tradycji świątecznych.

Przykładowe słownictwo

- Weihnachten
- Ostern
- der Advent
- der Weihnachtsbaum
- das Ei
- der Osterhase
- das Geschenk
- die Kerze
- die Krippe
- das Fest
- feiern
- wünschen
- backen
- schmücken
- singen
- das Plätzchen
- die Tradition
- der Brauch
- die Familie

- das Festessen

Przykładowe struktury językowe

- Frohe Weihnachten!
- Frohe Ostern!
- Wir feiern...
- Zu Weihnachten...
- Ich wünsche dir...
- Das ist eine Tradition.
- Wir schmücken...
- Wir backen...
- Meine Familie feiert...
- Das ist typisch für...

12. W świecie bajek i opowieści

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. czyta teksty poprawnie pod względem interpunkcji, intonacji i wymowy;
2. analizuje z pomocą nauczyciela teksty literackie i kulturowe;
3. określa czas i miejsce akcji;
4. odpowiada na proste pytania dotyczące tekstu czytanego lub słuchanego;
5. pisze krótki plan wydarzeń lub krótkie streszczenie tekstu.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- baśniami, legendami i opowiadaniem;
- bohaterami literackimi;
- miejscem i czasem akcji;
- wydarzeniami przedstawionymi w utworze;
- kolejnością wydarzeń;
- elementami świata przedstawionego;
- wartościami przekazywanymi w tekstach literackich;

- motywami dobra i zła;
- elementami kultury mniejszości niemieckiej obecnymi w literaturze dziecięcej;
- emocjami bohaterów;
- czytaniem ze zrozumieniem;
- tworzeniem prostych tekstów inspirowanych przeczytaną lekturą.

Przykładowe aktywności

- głośne czytanie fragmentów tekstów;
- odgrywanie scen z baśni;
- wykonanie teatrzyku kamishibai;
- tworzenie komiksu na podstawie opowiadania;
- przygotowanie planu wydarzeń;
- wykonanie mapy bohaterów;
- tworzenie alternatywnego zakończenia;
- przygotowanie ilustracji do tekstu;
- wykonanie lapbooka dotyczącego lektury;
- przygotowanie audiobooka;
- nagranie słuchowiska;
- quiz dotyczący treści utworu;
- układanie historyjki obrazkowej;
- pisanie listu do bohatera;
- wykonanie klasowej wystawy ilustracji.

Doświadczenia edukacyjne

- udział w szkolnym lub lokalnym przedstawieniu teatralnym;
- spotkanie z bibliotekarzem lub autorem książek;
- udział w akcji czytelniczej;

- przygotowanie klasowego Dnia Baśni;
- stworzenie klasowej książki z własnymi opowiadaniem.

Przykładowe słownictwo

- das Märchen
- die Geschichte
- die Sage
- der Held
- die Heldin
- der König
- die Königin
- der Prinz
- die Prinzessin
- der Drache
- der Wald
- das Schloss
- beginnen
- enden
- erzählen
- lesen
- schreiben
- hören
- spannend
- lustig
- traurig
- glücklich

Przykładowe struktury językowe

- Es war einmal...
- Am Anfang...
- Danach...
- Schließlich...
- Die Geschichte handelt von...
- Die Hauptfigur ist...
- Mir gefällt...
- Ich denke, dass...
- Das Ende war...
- Meine Lieblingsfigur ist...

13. Z książką, pędzlem i mikrofonem

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. wymienia głównych przedstawicieli artystów danej mniejszości z różnych dziedzin sztuki;
2. korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach (np. encyklopediach, słownikach i Internecie);
3. identyfikuje i klasyfikuje teksty kultury (np. rzeźbę, kino, teksty literackie);
4. tworzy krótką wypowiedź na temat wybranego tekstu kultury.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- literaturą dziecięcą i młodzieżową;
- malarstwem;
- muzyką;
- teatrem;
- filmem;
- rzeźbą;
- muzeami;
- galeriami sztuki;
- twórczością artystów związanych z mniejszością niemiecką;
- kulturą regionalną;
- korzystaniem z różnych źródeł informacji;
- wyrażaniem własnej opinii o dziełach kultury.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie prezentacji o wybranym artyście;
- wykonanie plakatu promującego wystawę;
- analiza obrazu;

- opis ilustracji;
- przygotowanie klasowej galerii sztuki;
- nagranie audycji radiowej;
- stworzenie podcastu o ulubionej książce;
- wykonanie lapbooka o artyście;
- projekt okładki książki;
- przygotowanie recenzji filmu;
- udział w klasowej debacie o książkach;
- stworzenie zakładki do książki;
- wykonanie ilustracji do przeczytanego tekstu;
- organizacja klasowego konkursu czytelniczego;
- przygotowanie wystawy prac plastycznych inspirowanych literaturą.

Doświadczenia edukacyjne

- wyjście do biblioteki;
- udział w spektaklu teatralnym;
- zwiedzanie muzeum lub galerii sztuki;
- spotkanie z lokalnym twórcą lub artystą;
- przygotowanie szkolnej wystawy promującej kulturę mniejszości niemieckiej.

Przykładowe słownictwo

- das Buch
- der Schriftsteller
- die Schriftstellerin
- der Maler
- die Malerin
- der Künstler
- die Kunst
- das Bild
- das Gemälde
- das Museum

- die Galerie
- das Theater
- der Film
- die Musik
- das Lied
- lesen
- malen
- zeichnen
- hören
- singen
- betrachten
- vorstellen

Przykładowe struktury językowe

- Das Buch erzählt von...
- Mein Lieblingsbuch ist...
- Das Bild zeigt...
- Ich finde das Bild...
- Der Künstler heißt...
- Das gefällt mir, weil...
- Ich empfehle...
- Das Museum befindet sich...
- Dieses Lied gefällt mir.
- Meiner Meinung nach...

14. Różnorodność kulturowa i mniejszości narodowe

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. wymienia podstawowe pojęcia związane z różnorodnością kulturową i tożsamością;
2. przedstawia najważniejsze wydarzenia historyczne i kulturalne danej mniejszości;
3. nazywa i wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez swoją mniejszość;
4. rozpoznaje podstawowe zjawiska warunkujące równość i różnorodność społeczną.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- pojęciem mniejszości narodowej i etnicznej;
- tożsamością narodową, regionalną i kulturową;
- wielokulturowością Polski;
- regionami zamieszkiwanymi przez mniejszość niemiecką;
- symbolami mniejszości narodowej;
- organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz mniejszości niemieckiej;
- wydarzeniami kulturalnymi organizowanymi przez mniejszość niemiecką;
- tolerancją i wzajemnym szacunkiem;
- różnorodnością społeczną;
- prawami mniejszości narodowych;
- współistnieniem różnych kultur.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie mapy mniejszości narodowych w Polsce;
- wykonanie plakatu „Różnorodność nas wzbogaca”;
- prezentacja regionów zamieszkiwanych przez mniejszość niemiecką;
- przygotowanie albumu „Moje korzenie”;
- stworzenie osi czasu najważniejszych wydarzeń;
- opracowanie infografiki dotyczącej mniejszości narodowych;
- wykonanie lapbooka „Minderheiten in Polen”;
- klasowa debata na temat tolerancji;
- przygotowanie prezentacji o organizacjach mniejszości niemieckiej;
- analiza map i fotografii;
- opracowanie gazetki ściennej;

- gra edukacyjna „Poznajmy się”.

Doświadczenia edukacyjne

- udział w wydarzeniu organizowanym przez środowisko mniejszości niemieckiej;
- spotkanie z przedstawicielem organizacji mniejszości;
- przygotowanie szkolnej wystawy dotyczącej wielokulturowości;
- udział w projekcie promującym dialog międzykulturowy;
- opracowanie klasowej mapy różnorodności kulturowej.

Przykładowe słownictwo

- die Minderheit
- die Kultur
- die Identität
- die Tradition
- die Heimat
- die Region
- die Sprache
- die Geschichte
- die Gemeinschaft
- die Vielfalt
- die Toleranz
- der Respekt
- die Gleichheit
- die Nationalität
- kennenlernen
- respektieren
- bewahren
- verbinden
- zusammenleben

Przykładowe struktury językowe

- Ich gehöre zur...
- Unsere Kultur...
- In Polen leben...
- Das ist wichtig für...
- Wir respektieren...
- Unsere Traditionen sind...
- Vielfalt bedeutet...

- Ich interessiere mich für...
- Gemeinsam können wir...
- Jede Kultur ist wertvoll.

15. Zakupy i jedzenie

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. wymienia kilka tradycyjnych potraw danej mniejszości;
2. formułuje krótkie wypowiedzi związane z posiłkami i zakupami;
3. tworzy podstawową listę zakupów;
4. konstruuje proste dialogi na temat składania zamówienia w restauracji lub kawiarni.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- produktami spożywczymi;
- tradycyjnymi potrawami kuchni niemieckiej i śląskiej;
- posiłkami;
- restauracją i kawiarnią;
- listą zakupów;
- sklepami spożywczymi;
- cenami produktów;
- zamawianiem potraw;
- nakrywaniem do stołu;
- kulturą spożywania posiłków;
- regionalnymi przepisami kulinarnymi.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie klasowej książki kucharskiej;
- wykonanie menu restauracji;
- odgrywanie scenek „W restauracji”;
- tworzenie listy zakupów;
- projektowanie zdrowego jadłospisu;
- przygotowanie plakatu promującego zdrowe odżywianie;
- opis ulubionej potrawy;
- wykonanie lapbooka „Essen und Trinken”;
- organizacja klasowej degustacji;
- opracowanie przepisu kulinarnego;
- przygotowanie prezentacji o kuchni regionalnej;
- klasowy quiz kulinarny.

Doświadczenia edukacyjne

- warsztaty kulinarne;
- przygotowanie tradycyjnej potrawy regionalnej;
- spotkanie z lokalnym kucharzem;
- udział w kiermaszu kulinarnym;
- przygotowanie degustacji potraw charakterystycznych dla mniejszości niemieckiej.

Przykładowe słownictwo

- das Brot
- die Butter
- der Käse
- die Wurst
- das Fleisch
- die Suppe
- die Kartoffeln
- das Gemüse

- das Obst
- das Wasser
- der Saft
- das Restaurant
- das Café
- bestellen
- bezahlen
- kochen
- essen
- trinken
- schmecken
- einkaufen

Przykładowe struktury językowe

- Ich möchte...
- Was möchten Sie bestellen?
- Das schmeckt gut.
- Die Rechnung, bitte.
- Ich esse gern...
- Zum Mittagessen...
- Wir kaufen...
- Was kostet...?
- Guten Appetit!
- Ich nehme...

16. Zdrowie

1. nazywa z pomocą nauczyciela instytucje wspierające zdrowie i bezpieczeństwo;
2. wymienia podstawowe zasady pierwszej pomocy przedmedycznej;
3. konstruuje krótkie wypowiedzi na temat zdrowia;
4. opisuje z pomocą nauczyciela podstawowe zasady zdrowego stylu życia;
5. tworzy krótkie teksty informacyjne dotyczące zdrowia.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- częściami ciała;
- zdrowiem i samopoczuciem;

- chorobami i dolegliwościami;
- wizytą u lekarza;
- apteką;
- lekami;
- zdrowym stylem życia;
- higieną osobistą;
- aktywnością fizyczną;
- zdrowym odżywianiem;
- pierwszą pomocą przedmedyczną;
- numerami alarmowymi i instytucjami dbającymi o bezpieczeństwo.

Przykładowe aktywności

- wykonanie plakatu „Zdrowy styl życia”;
- odgrywanie scenek „U lekarza”;
- przygotowanie apteczki pierwszej pomocy;
- stworzenie kodeksu zdrowego ucznia;
- wykonanie piramidy zdrowia;
- przygotowanie infografiki o higienie;
- projekt „Tydzień zdrowia”;
- tworzenie dialogów w aptece;
- rozwiązywanie quizów zdrowotnych;
- wykonanie lapbooka „Gesund leben”;
- przygotowanie prezentacji o zdrowym stylu życia;
- opracowanie gazetki promującej zdrowie.

Doświadczenia edukacyjne

- spotkanie z pielęgniarką lub ratownikiem medycznym;
- warsztaty z udzielania pierwszej pomocy;

- udział w szkolnym Dniu Zdrowia;
- przygotowanie kampanii promującej zdrowy styl życia;
- wykonanie klasowej książeczki „Dbam o zdrowie”.

Przykładowe słownictwo

- der Kopf
- die Hand
- das Bein
- der Bauch
- das Auge
- das Ohr
- gesund
- krank
- der Arzt
- die Ärztin
- das Krankenhaus
- die Apotheke
- das Medikament
- helfen
- die Gesundheit
- die Hygiene
- das Fieber
- husten
- Schmerzen haben
- gesund leben

Przykładowe struktury językowe

- Mir tut... weh.
- Ich bin krank.
- Ich fühle mich gut.
- Ich habe Fieber.
- Ich gehe zum Arzt.
- Das ist gesund.
- Ich muss...
- Man soll...
- Ich esse gesund.
- Ich treibe Sport.

17. Sport i aktywność fizyczna

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. wymienia podstawowe dyscypliny sportowe;
2. omawia w prosty sposób wybraną dyscyplinę sportową;
3. formułuje krótkie wypowiedzi związane z aktywnością fizyczną;
4. opisuje w kilku zdaniach znanego sportowca.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- dyscyplinami sportowymi;
- aktywnym stylem życia;
- sprzętem sportowym;
- zawodami sportowymi;
- treningiem;
- sukcesami sportowymi;
- sportami drużynowymi i indywidualnymi;
- znanymi sportowcami;
- bezpieczeństwem podczas aktywności fizycznej.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie plakatu o ulubionej dyscyplinie;
- prezentacja sylwetki sportowca;
- klasowy turniej wiedzy sportowej;
- wykonanie lapbooka „Sport”;
- przygotowanie wywiadu ze sportowcem;
- tworzenie kalendarza aktywności;

- projekt „Mój aktywny tydzień”;
- opis zawodów sportowych;
- wykonanie infografiki;
- przygotowanie prezentacji multimedialnej;
- gra „Jaka to dyscyplina?”;
- opracowanie klasowego poradnika aktywności fizycznej.

Doświadczenia edukacyjne

- udział w zawodach sportowych;
- organizacja klasowego dnia sportu;
- spotkanie ze sportowcem;
- udział w rajdzie pieszym lub rowerowym;
- przygotowanie szkolnej kampanii promującej aktywność fizyczną.

Przykładowe słownictwo

- der Sport
- Fußball
- Volleyball
- Basketball
- Handball
- schwimmen
- laufen
- springen
- fahren
- trainieren
- gewinnen
- verlieren
- der Ball
- das Fahrrad
- das Stadion
- der Sportler
- die Sportlerin
- der Wettkampf
- fit
- gesund

Przykładowe struktury językowe

- Ich treibe Sport.
- Mein Lieblingssport ist...
- Ich spiele...
- Ich trainiere...
- Er ist Sportler.
- Sie gewinnt...
- Sport macht Spaß.
- Ich möchte...
- Bewegung ist gesund.
- Ich trainiere zweimal pro Woche.

18. Kim chcę być? Zawody i przyszłość

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. wymienia popularne zawody;
2. opisuje w kilku zdaniach zawody, w tym tradycyjne, wykonywane w danej mniejszości;
3. konstruuje krótkie wypowiedzi na temat wymarzonego zawodu;
4. omawia z pomocą nauczyciela teksty literackie i kulturowe o zawodach.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- zawodami;
- miejscem pracy;
- obowiązkami zawodowymi;
- zainteresowaniami;
- talentami;
- planowaniem przyszłości;

- tradycyjnymi zawodami regionu;
- rzemiosłem;
- marzeniami;
- edukacją i wyborem szkoły.

Przykładowe aktywności

- prezentacja wymarzonego zawodu;
- wykonanie plakatu „Kim będę?”;
- wywiad z przedstawicielem wybranego zawodu;
- przygotowanie albumu zawodów;
- opis miejsca pracy;
- projekt „Moja przyszłość”;
- wykonanie lapbooka „Berufe”;
- odgrywanie scenek;
- przygotowanie klasowej galerii zawodów;
- tworzenie mapy marzeń;
- prezentacja swoich talentów;
- opracowanie gazetki zawodowej.

Doświadczenia edukacyjne

- spotkanie z przedstawicielami różnych zawodów;
- udział w dniach otwartych szkoły;
- wycieczka do zakładu pracy;
- przygotowanie klasowej wystawy zawodów;
- udział w projekcie poznawania lokalnych zawodów.

Przykładowe słownictwo

- der Beruf
- der Lehrer
- die Lehrerin

- der Arzt
- die Ärztin
- der Koch
- die Köchin
- der Bäcker
- der Mechaniker
- arbeiten
- lernen
- helfen
- bauen
- kochen
- reparieren
- die Arbeit
- die Zukunft
- der Traum
- später
- werden

Przykładowe struktury językowe

- Ich möchte... werden.
- Mein Traumberuf ist...
- Er arbeitet als...
- Sie arbeitet in...
- Später möchte ich...
- Dieser Beruf ist...
- Ich interessiere mich für...
- Ich helfe gern...
- Das gefällt mir.
- Ich möchte mit Menschen arbeiten.

19. Klikam, piszę, rozmawiam

Cele szczegółowe

Uczeń:

1. wymienia podstawowe pojęcia związane z technologiami informacyjnymi;
2. konstruuje krótkie dialogi na temat najnowszych technologii;
3. formułuje proste wypowiedzi na podstawie informacji wyszukiwanych w Internecie;
4. korzysta z wybranych zasobów internetowych do nauki języka mniejszości;

5. wskazuje korzyści i zagrożenia związane z wykorzystaniem technologii informacyjnych.

Treści nauczania

Podczas realizacji działu uczeń poznaje i wykorzystuje słownictwo oraz struktury językowe związane z:

- komputerem;
- Internetem;
- urządzeniami cyfrowymi;
- komunikatorami;
- pocztą elektroniczną;
- wyszukiwaniem informacji;
- bezpieczeństwem w sieci;
- kulturą komunikacji internetowej;
- aplikacjami edukacyjnymi;
- sztuczną inteligencją wspierającą naukę;
- odpowiedzialnym korzystaniem z technologii.

Przykładowe aktywności

- przygotowanie prezentacji multimedialnej;
- tworzenie klasowego bloga;
- wykonanie infografiki;
- projektowanie plakatu cyfrowego;
- korzystanie z aplikacji do nauki języka niemieckiego;
- tworzenie quizów w Kahoot! i Quizizz;
- przygotowanie podcastu;
- nagranie filmu edukacyjnego;
- wyszukiwanie informacji w Internecie;

- tworzenie chmury wyrazów;
- wykonanie lapbooka „Digitale Welt”;
- opracowanie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu.

Doświadczenia edukacyjne

- udział w Dniu Bezpiecznego Internetu;
- realizacja projektu z wykorzystaniem narzędzi TIK;
- przygotowanie kampanii promującej bezpieczeństwo cyfrowe;
- korzystanie z internetowych zasobów do nauki języka niemieckiego;
- stworzenie klasowego poradnika „Mądry Internet”.

Przykładowe słownictwo

- der Computer
- das Internet
- die Maus
- die Tastatur
- der Bildschirm
- das Handy
- das Tablet
- die E-Mail
- die Webseite
- die Suchmaschine
- herunterladen
- hochladen
- klicken
- schreiben
- lesen
- sprechen
- sicher
- das Passwort
- online
- digital

Przykładowe struktury językowe

- Ich benutze...
- Ich suche...
- Ich finde Informationen...

- Das Internet hilft mir...
- Ich lerne mit...
- Ich schreibe eine E-Mail.
- Das Passwort ist wichtig.
- Man soll...
- Ich darf nicht...
- Das ist sicher.

Realizacja programu „Deutsch in meiner Welt – Niemiecki w moim świecie” wymaga stworzenia środowiska edukacyjnego, które sprzyja aktywnemu uczeniu się, budowaniu sprawczości ucznia oraz rozwijaniu jego kompetencji językowych, społecznych i kulturowych. Program został opracowany zgodnie z założeniami podstawy programowej „Kompas Jutra”, dlatego zakłada odejście od modelu transmisyjnego na rzecz edukacji opartej na doświadczeniu, współpracy i autentycznej komunikacji.

Proces dydaktyczny powinien umożliwiać uczniom wykorzystywanie języka mniejszości narodowej niemieckiej w praktycznych sytuacjach życia codziennego. Oznacza to, że język nie jest jedynie przedmiotem nauki, ale narzędziem poznawania świata, budowania relacji, wyrażania własnych opinii oraz uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i środowiska mniejszości narodowej.

Program zakłada stopniowe rozwijanie kompetencji komunikacyjnej uczniów poprzez integrowanie wszystkich sprawności językowych: słuchania, mówienia, czytania i pisanie. Szczególną rolę odgrywa komunikacja ustna, umożliwiająca uczniom swobodne funkcjonowanie w codziennych sytuacjach językowych oraz budowanie pozytywnej motywacji do posługiwania się językiem mniejszości.

Istotnym elementem realizacji programu jest tworzenie bezpiecznej przestrzeni edukacyjnej, w której każdy uczeń ma możliwość aktywnego uczestnictwa w zajęciach, popełniania błędów i uczenia się poprzez doświadczenie. Nauczyciel pełni rolę organizatora procesu uczenia się, przewodnika oraz osoby wspierającej rozwój ucznia. Dbą o klimat oparty na wzajemnym szacunku, zaufaniu i współpracy, dzięki czemu uczniowie chętniej podejmują aktywność językową.

Realizacja programu powinna uwzględniać specyfikę środowiska lokalnego oraz potencjał kulturowy regionu. Wskazane jest wykorzystywanie miejsc

związanych z historią i kulturą mniejszości narodowej niemieckiej, takich jak izby regionalne, muzea, miejsca pamięci, lokalne organizacje czy wydarzenia kulturalne. Pozwala to uczniom dostrzegać praktyczny wymiar nauki języka oraz budować własną tożsamość kulturową.

Program zakłada szerokie wykorzystywanie metod aktywizujących, takich jak metoda projektu, gry dydaktyczne, drama, debata, doświadczenia edukacyjne, zadania problemowe, wycieczki edukacyjne oraz działania terenowe. Szczególnie istotne są sytuacje wymagające współpracy uczniów, wspólnego podejmowania decyzji i odpowiedzialności za realizację zadania. Dzięki temu rozwijane są kompetencje przekrojowe, wskazane w podstawie programowej.

W procesie dydaktycznym należy wykorzystywać różnorodne środki dydaktyczne, w tym materiały autentyczne: fotografie, mapy, przewodniki, foldery turystyczne, nagrania audio i wideo, teksty kultury, prasę lokalną, strony internetowe organizacji mniejszości niemieckiej oraz materiały przygotowywane przez samych uczniów. Warto również korzystać z zasobów bibliotek cyfrowych, muzeów oraz instytucji kultury.

Program zakłada świadome i odpowiedzialne wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych. Narzędzia cyfrowe wspierają proces uczenia się poprzez umożliwienie tworzenia prezentacji, podcastów, filmów, interaktywnych map, cyfrowych albumów, infografik oraz portfolio ucznia. Coraz większą rolę odgrywa również sztuczna inteligencja, wykorzystywana jako narzędzie wspierające rozwijanie kompetencji językowych, wyszukiwanie informacji, planowanie projektów oraz tworzenie materiałów edukacyjnych. Jej wykorzystanie powinno odbywać się z zachowaniem zasad bezpieczeństwa cyfrowego, ochrony danych osobowych oraz krytycznej analizy otrzymywanych treści.

Realizacja programu zakłada ścisłą współpracę szkoły z rodzicami, instytucjami kultury, organizacjami mniejszości narodowej niemieckiej oraz środowiskiem lokalnym. Wspólne przedsięwzięcia edukacyjne, wydarzenia kulturalne, konkursy, projekty społeczne i wycieczki umożliwiają uczniom praktyczne wykorzystywanie języka oraz rozwijanie poczucia przynależności do wspólnoty.

Istotnym elementem programu jest indywidualizacja procesu nauczania. Nauczyciel dostosowuje metody, tempo pracy, stopień trudności zadań oraz formy oceniania do możliwości, potrzeb i zainteresowań uczniów. Szczególną uwagę należy poświęcić uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, uczniom

szczególnie uzdolnionym oraz uczniom rozpoczynającym naukę języka mniejszości.

Realizacja programu powinna sprzyjać budowaniu motywacji wewnętrznej ucznia. Osiąga się to poprzez stawianie realistycznych celów, udzielanie konstruktywnej informacji zwrotnej, umożliwianie dokonywania wyborów oraz powierzanie uczniom odpowiedzialności za własny proces uczenia się. Zgodnie z ideą Kompas Jutra uczeń nie jest biernym odbiorcą wiedzy, lecz aktywnym uczestnikiem procesu edukacyjnego, który stopniowo rozwija swoją sprawczość, odpowiedzialność i gotowość do uczenia się przez całe życie.

10. Proponowane lektury, teksty kultury i materiały dydaktyczne

Realizacja programu „**Deutsch in meiner Welt – Niemiecki w moim świecie**” zakłada wykorzystywanie różnorodnych tekstów kultury, literatury dziecięcej i młodzieżowej oraz materiałów autentycznych, które wspierają rozwój kompetencji językowych, kulturowych i społecznych uczniów. Dobór tekstów powinien uwzględniać wiek, możliwości językowe oraz zainteresowania uczniów, a także specyfikę języka mniejszości narodowej niemieckiej.

Zgodnie z założeniami podstawy programowej **Kompas Jutra**, lektura nie jest celem samym w sobie, lecz punktem wyjścia do rozmowy, interpretacji, twórczego działania oraz realizacji doświadczeń edukacyjnych.

10.1. Literatura dziecięca i młodzieżowa

Proponuje się wykorzystywanie między innymi następujących utworów:

- Janosch – *Oh, wie schön ist Panama*;
- Janosch – *Post für den Tiger*;
- Janosch – *Komm, wir finden einen Schatz*;
- Otfried Preußler – *Die kleine Hexe*;
- Otfried Preußler – *Das kleine Gespenst*;
- Otfried Preußler – *Der Räuber Hotzenplotz*;
- Erich Kästner – *Emil und die Detektive* (fragmenty);
- Erich Kästner – *Das fliegende Klassenzimmer* (fragmenty);
- Cornelia Funke – wybrane opowiadania i fragmenty powieści;
- Bracia Grimm – wybrane baśnie;
- współczesne opowiadania i teksty publikowane przez wydawnictwa edukacyjne.

10.2. Legendy i opowieści regionalne

- legendy Górnego Śląska;
- opowieści związane z historią regionu;
- lokalne podania i legendy;
- historie związane z kulturą mniejszości niemieckiej;
- wspomnienia mieszkańców regionu;
- publikacje regionalistów.

10.3. Poezja

- wybrane wiersze dla dzieci autorów niemieckojęzycznych;
- utwory okolicznościowe;
- poezja regionalna;
- krótkie utwory współczesne dostosowane do wieku uczniów.

10.4. Piosenki

- piosenki dziecięce/młodzieżowe;
- piosenki związane ze świętami;
- utwory ludowe;
- współczesne piosenki edukacyjne w języku niemieckim.

10.5. Teksty kultury

- fotografie;
- obrazy;
- ilustracje;
- komiksy;
- plakaty;
- filmy edukacyjne;
- filmy animowane;
- słuchowiska;
- podcasty;
- wystawy muzealne;
- materiały archiwalne.

10.6. Materiały autentyczne

- mapy;
- przewodniki turystyczne;
- foldery;
- rozkłady jazdy;
- menu restauracyjne;

- ogłoszenia;
- ulotki;
- bilety;
- pocztówki;
- strony internetowe;
- materiały organizacji mniejszości niemieckiej.

11. Bibliografia

Akty prawne

- Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia **11 marca 2026 r.** w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym (Dz.U. z 2026 r. poz. 378).

Literatura metodyczna

- Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*. Warszawa: Fraszka Edukacyjna.

Publikacje i materiały dotyczące języka mniejszości narodowej niemieckiej

- Publikacje i materiały edukacyjne Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej.
- Materiały dydaktyczne Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce.
- Publikacje oraz materiały edukacyjne Goethe-Institut.
- Materiały metodyczne Instytutu Goethego w Warszawie.
- Publikacje regionalne dotyczące historii, kultury oraz dziedzictwa mniejszości narodowej niemieckiej.

Źródła internetowe i zasoby edukacyjne

- Oficjalne materiały i publikacje Ministerstwa Edukacji.
- Zasoby edukacyjne dotyczące nauczania języka niemieckiego oraz języka mniejszości narodowej niemieckiej.
- Cyfrowe biblioteki, archiwa regionalne oraz repozytoria materiałów edukacyjnych.
- Materiały muzeów, instytucji kultury oraz organizacji wspierających edukację regionalną i międzykulturową.
- Wybrane portale edukacyjne oraz zasoby multimedialne wspierające nauczanie języka niemieckiego i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów.